

SZAKDOLGOZAT

Novák Miklós

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Georgikon Campus

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Vidékfejlesztési agrármérnöki alapképzési szak

Egy mezőgazdasági vállalkozás gazdasági elemzése

Belső konzulens: Dr. Vajdáné dr. Szabó Ildikó
egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Vidékfejlesztés és Fenntartható
Gazdaság Intézet
Befektetési, Pénzügyi és
Számviteli Tanszék

Külső konzulens:

Készítette: Novák Miklós

Készthely

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés és célkitűzések.....	2
2. Szakirodalmi áttekintés	3
2.1. A mezőgazdaság szerepe a nemzetgazdaságban	3
2.1.1. A mezőgazdaság részesedése a GDP-ből.....	3
2.1.2. A mezőgazdasági foglalkoztatás sajátosságai	4
2.1.3. A mezőgazdaság jövedelmezősége	8
2.2. A növénytermesztés helyzete	11
2.3. Az állattenyésztés helyzete	13
2.3.1. A szarvasmarha-ágazat.....	14
2.3.2. A sertéságazat	15
3. Adatbázis és módszer	17
3.1. DPMG Dél-Pest Megyei Mezőgazdasági Zártkörűen Működő Részvénytársaság.....	17
3.2. Módszertan	23
4. Eredmények és értékelésük	26
4.1. Vagyoni helyzet vizsgálata.....	26
4.2. Pénzügyi helyzet vizsgálata	29
4.3. Jövedelmezőség vizsgálata	36
5. Következtetések és javaslatok.....	42
6. Összefoglalás.....	43
Irodalomjegyzék.....	45
Ábrajegyzék	50
Táblázatjegyzék	52

1. Bevezetés és célkitűzések

A vállalkozások vagyoni, pénzügyi helyzetének, valamint jövedelmezőségének elemzése rendkívül fontos nemcsak a belső érintettek, hanem a külső befektetők és érdekeltek számára is. Elengedhetetlen, hogy a vállalkozás ismerje saját gazdasági működését, és tudatában legyen az erősségeinek és gyengeségeinek, hogy képes legyen a profitja maximalizálására való törekvése mellett költségei minimalizálására, hogy hosszú távon működése fenntartható és jövedelmező legyen.

Dolgozatomban a DPMG Dél-Pest Megyei Mezőgazdasági Zrt. külső mérlegelemzését végeztem. A vizsgálat alatt a vállalkozással semmilyen kapcsolatban nem álltam, így az adatgyűjtést és elemzést a cég internetes honlapjáról, és az elektronikus beszámoló portálon fellelhető éves beszámolók, valamint azok kiegészítő mellékletei alapján végeztem.

Dolgozatom célja, hogy a számomra korlátozottan rendelkezésre álló adatok alapján a külső mérlegelemzéssel milyen mélységekig lehet egy vállalkozást megvizsgálni, és ez alapján valós következtetéseket levonni.

Ehhez a tanulmányaim során elsajátított, a 3.2. fejezetben ismertetett mutatószámokat alkalmaztam. A vállalkozás vagyoni helyzetét nézve az eszköz- és tőkeszerkezetet, pénzügyi helyzetét tekintve a likviditását és adósságállományát, valamint különböző mérőszámok segítségével a jövedelmezőségét vizsgáltam.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. A mezőgazdaság szerepe a nemzetgazdaságban

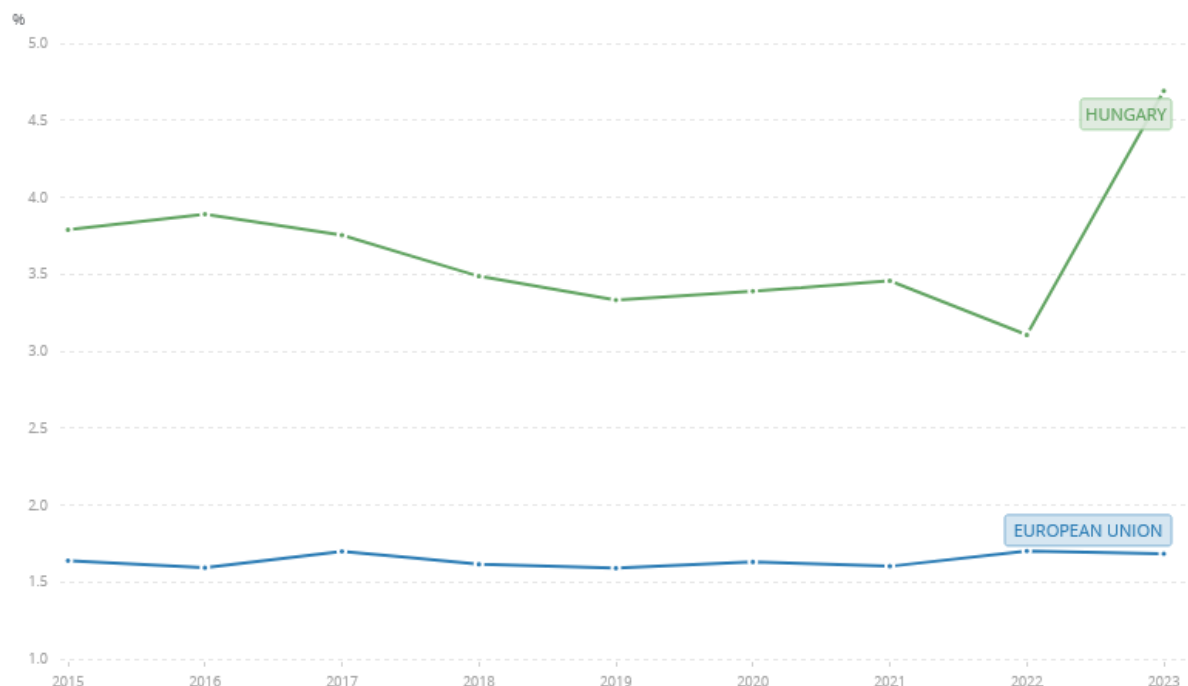
Egy ország nemzetgazdasága számos ágazatból áll, melyek közül a két fő ágazat az ipar és a mezőgazdaság. Számunkra a mezőgazdaság a legfontosabb, hiszen a mezőgazdasági termelés állati termékek és növényi termények előállításával foglalkozik, és az emberi létet elsősorban az ezekből létrehozott élelmiszer biztosítja. Az ország lakosságának élelmiszer igényének kielégítése mellett a mezőgazdasági termelés célja, hogy nyersanyagot szolgáltatson a különböző iparágak számára, valamint exportképes árucikkeket állítson elő (Benk, 2018; Bocz, 2005).

2.1.1. A mezőgazdaság részesedése a GDP-ből

A mezőgazdasági termelés teljesítményét többféle mutatóval mérhetjük, például a mezőgazdaság súlyának változásával, a mezőgazdasági termelékenységi indexekkel vagy a kibocsátás alakulásával. Az ágazat nemzetgazdaságban betöltött szerepét leginkább a GDP-hez való hozzájárulásával lehet jellemezni (Csáki – Jámbor, 2012).

Habár a mezőgazdaság a bruttó hazai termék (GDP) csupán pár százalékát teszi ki, annál nagyobb jelentősége van mind népélelmiszeri szempontból, mind nyersanyagtermelés tekintetében a különböző iparágak számára. Magyarországon a mezőgazdaság évente átlagosan 3,4-3,8%-ban járul hozzá a bruttó hazai termékhez (1. ábra), és mivel az ágazat jelentősen ki van téve az időjárásnak, ezért a mezőgazdaság -0,8 és +0,7 százalékpont között szokott hozzájárulni a GDP változásához (INTERNET1). A Világbank adatai szerint a mezőgazdaság, az erdészet és a halászat az Európai Unió GDP-jének körülbelül 1,6%-át teszi ki. Azonban jelentős eltérések tapasztalhatók a kontinensen belül, 2021-es adatok alapján például Németország (0,9%), az Egyesült Királyság (0,7%) és Svájc (0,6%) azok közé az országok közé tartoznak Európában, amelyek gazdasága a legkevésbé függ a mezőgazdaságtól. Az ilyen alacsony értékek gyakoriak a magasan fejlett nemzetek esetében, mivel hozzáadott értékük nagy részét a szolgáltatási szektorban állítják elő. Németországban például a bruttó hozzáadott érték csaknem kétharmadát a szolgáltatási szektor adja. Ezzel szemben Albániában (17,7%), Ukrajnában (10,6%) és Moldovában (10,4%) a mezőgazdaság lényegesen nagyobb szerepet játszik (INTERNET2).

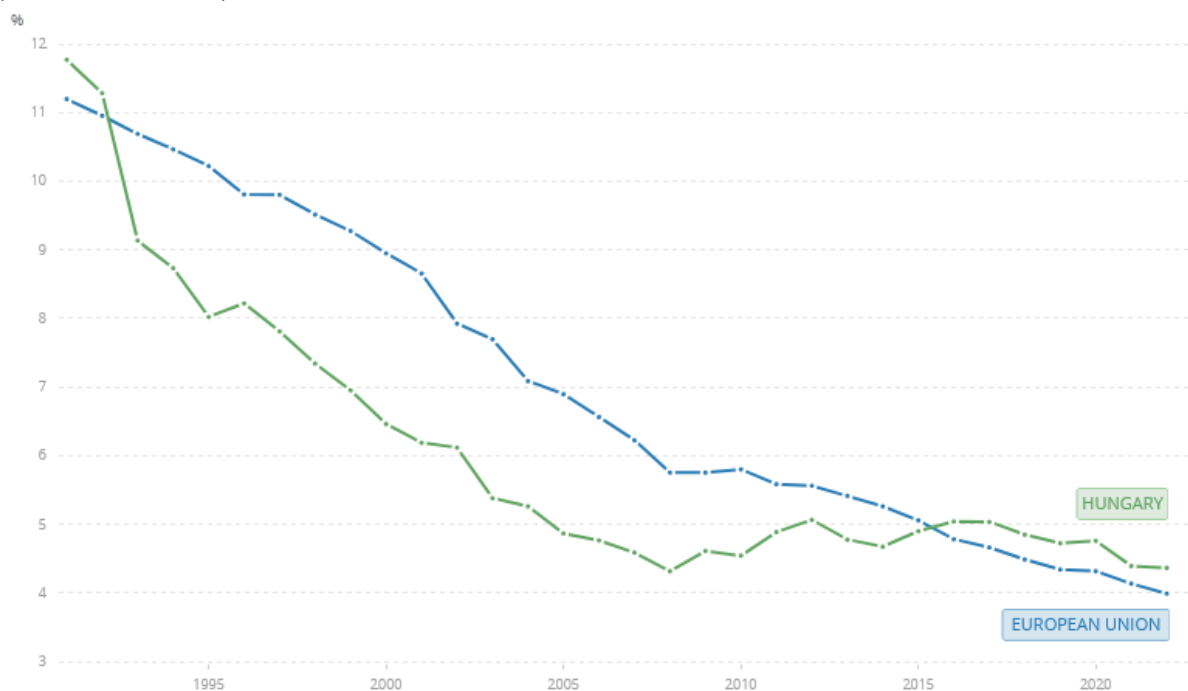
1. ábra: A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat hozzáadott értéke a GDP százalékában Magyarországon és az Európai Unióban, 2015-2023
(Forrás: INTERNET15)

2.1.2. A mezőgazdasági foglalkoztatás sajátosságai

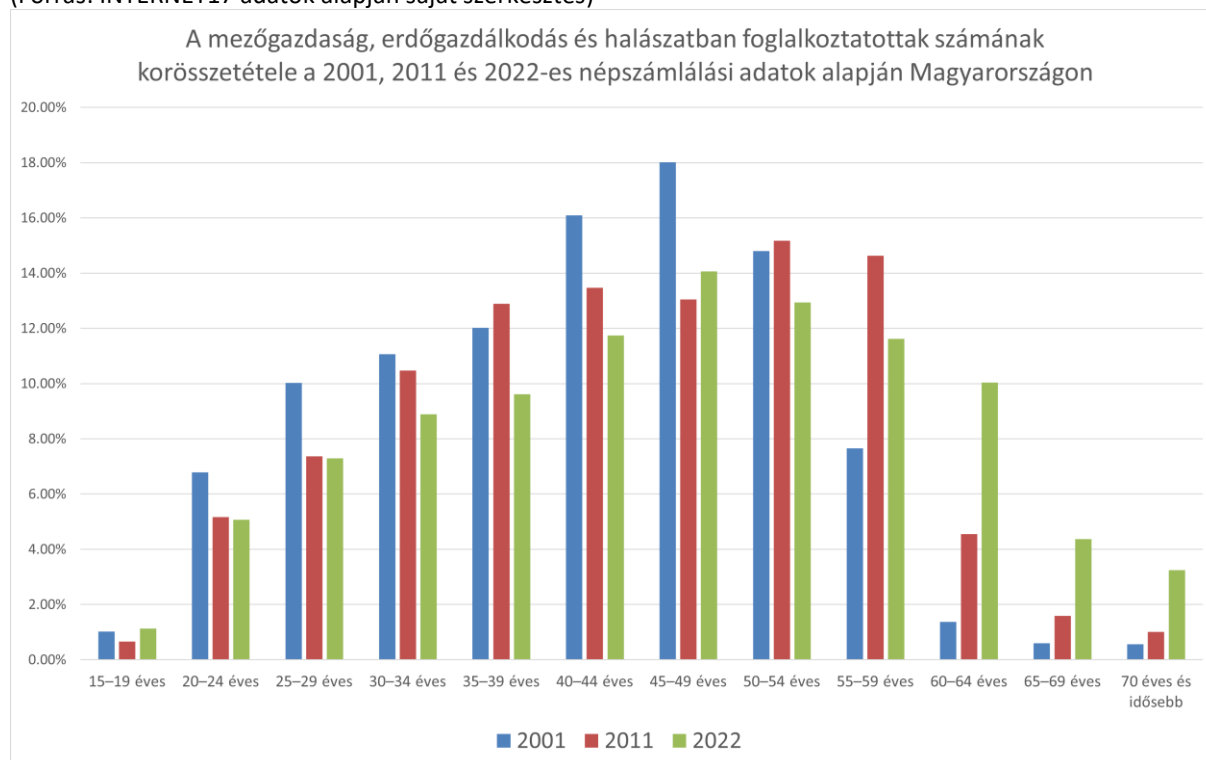
A globalizáció és a modern társadalmi-gazdasági folyamatok megbontották a magyar vidéki élet hosszú ideje fennálló stabilitását, és az utóbbi évtizedekben tovább mélyültek a városi és vidéki környezet közötti ellentétek. A falvak, amelyek hagyományosan hasznosítják a vidéki környezetben elérhető erőforrásokat például a mezőgazdasági termelés során, egyre kevésbé tudnak versenyképes alternatívát mutatni a jobb megélhetési körülményeket kínáló városi életmód iránt vonzódó vidékiek számára. Ennek következtében a vidéki népesség Magyarországon és az Európai Unióban is csökken, és romlik a mezőgazdasági munkaerő szerkezete. A mezőgazdasági tevékenység, amely a vidéki élet szerves részét képezte, egyre inkább háttérbe szorul, egyre kevesebben végeznek agrármunkát, és mára súlyos munkaerőhiány alakult ki a teljes mezőgazdasági szektorban. Az 1990-es évekhez képest megfeleződött a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma, amely folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, 2022-ben Magyarországon körülbelül 4,3%-ra esett vissza (2. ábra) (INTERNET3; Fróna – Kőmíves, 2019).

2. ábra: A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a teljes foglalkoztatottsághoz képest Magyarországon és az Európai Unióban, 1991-2022
(Forrás: INTERNET16)

Mivel a városi közegbe vándorlás főként a fiatal korosztályt érinti, az idősebb korosztály aránya a mezőgazdaságban egyre nagyobb, így a munkaerő csökkenése mellett előregedési tendencia is tapasztalható mind az önálló gazdálkodók, mind a mezőgazdasági alkalmazottak körében (3. ábra). Ez komoly kihívások elé állítja a jövő mezőgazdaságát. Mindez főként annak köszönhető, hogy a mezőgazdasági munka folyamatos jelenlétet és aktivitást igényel, azonban a befektetett energia mennyiségét a bérek gyakran egyáltalán nem tükrözik megfelelően (INTERNET3; Fróna – Kőmíves, 2019). Például a szántóföldi növénytermesztésben a magas fokú gépesítésnek köszönhetően nagy területeket művelnek meg viszonylag kevés munkaerővel a vetéstől a betakarításig, és csak kevés szezonális vagy kézi munkaerőt igénylő feladat adódik. Az állattenyésztésben viszont az év minden napján szükség van munkavégzésre (pl. etetés, fejés), nincsenek ünnepnapok és több műszakos a munkarend. Kiemelt feladat a fialás vagy ellés felügyelete, valamint a juhok nyírása vagy a marhák csülökápolása (Országgyűlés, 2019).

3. ábra: A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászatban foglalkoztatottak számának korösszetétele a 2001, 2011 és 2022-es népszámlálási adatok alapján Magyarországon
(Forrás: INTERNET17 adatok alapján saját szerkesztés)

Kétségtelen, hogy minden évben a munkaerő-tervezés legnagyobb kihívása a május-október közötti munkacsúcs kielégítése. Ha az állandó dolgozói létszám nem elegendő, akkor nehéz megfelelő, térben és időben rendelkezésre álló szezonális munkavállalót találni. Ráadásul a szezonális munka gyakran fizikai erőfeszítést igényel, valamint 8 óránál hosszabb munkaidőt, és egyéb extra körülményeket (környezet, időjárás) is jelenthet (Országgyűlés, 2019). Az elmúlt évek tendenciái Magyarországon emellett azt is mutatják, hogy egyre kevesebb fizetetlen mezőgazdasági munkaerőt (elsősorban családtagokat) vesznek igénybe (Fróna – Kőmíves, 2019). Koós (2016) megállapítása szerint „*a családi munkaerő mezőgazdasági jelentőségének mérséklődése az Európai Unió országaiban szoros összefüggésben áll a birtokszerkezet átformálódásával*”. Gondot okoz a birtokok elaprózódottsága: számos városban élő és dolgozó ember kezében is van föld, és nincs pénzük az embereknek, hogy ezeket a földeket felvásárolják (INTERNET3).

Ahogy minden más területen, úgy a mezőgazdaságban is folyamatosan fejlődik a technológia, és kulcsfontosságú lépést tartani ezzel egy versenyképes mezőgazdaság fenntartásához. Problémát jelent azonban, hogy bár az agrotechnológia fejlődése valamelyest csökkentette a mezőgazdaság élőmunkaigényét, egyre nagyobb szükség van a

képzett munkaerőre a hatékony működéshez. Az idősebb generáció mellett azok a fiatalok, akik mégis helyben maradnak, többnyire alacsonyabb iskolai végzettségűek, míg a magasabban művelt fiatalok inkább elhagyják a vidéket (INTERNET3).

Az Európai Unióban a legtöbb gazdaságvezető csak gyakorlati tapasztalattal rendelkezik; 2020-ban ez az arány 72,3% volt. A gazdaságvezetők 10,2%-a rendelkezett teljes mezőgazdasági képzéssel, a többiek (17,5%) pedig mezőgazdasági alapképzéssel. Egyes tagállamokban a gazdaságvezetők mezőgazdasági képzettségi szintje különösen alacsony volt; Romániában és Görögországban mindössze 0,7% rendelkezett teljes mezőgazdasági képzéssel, a túlnyomó többség (94,5%, illetve 94,1%) csak gyakorlati tapasztalattal. Csak néhány tagállamban volt viszonylag magas a teljes mezőgazdasági képzéssel rendelkező gazdaságvezetők aránya; ezek Hollandia (62,6%), Luxemburg (53,1%), Franciaország (38,4%) és Csehország (35,8%) (INTERNET4).

Emellett azok közül, akik korábban szezonális munkákat vállaltak, sokan inkább a folyamatos, egész éven át tartó közfoglalkoztatást választják, ami megnehezíti a szezonális munkák munkaerőigényének kielégítését. Akik pedig mégis az ilyen jellegű munkát választják, gyakran inkább külföldi, jobban jövedelmező munkalehetőségek felé fordulnak. Ezzel egyidejűleg Magyarországra pedig főleg a tőlünk keletre fekvő régiókból – elsősorban Ukrajna, Románia, Szerbia területéről – érkeznek vendégmunkások, többnyire alacsonyabb iskolázottsági osztályokból (INTERNET3).

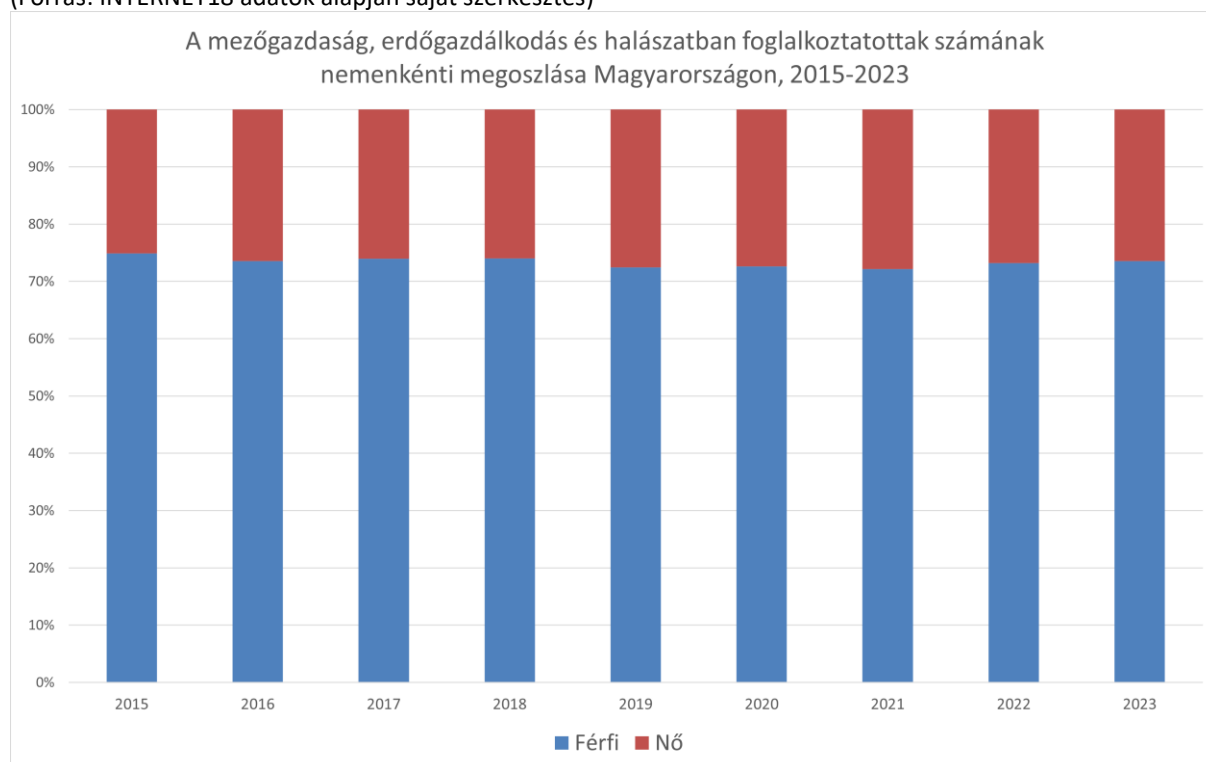
A nemek szempontjából jelentős különbségek vannak a nők és a férfiak között. Például, a női gazdálkodóknak lényegesen kisebb gazdaságaik vannak, mint a férfi gazdálkodóknak. Ezen túlmenően a női gazdálkodók aránya különösen magas azokban a gazdaságokban, amelyek nem specializálódtak egyértelműen a növénytermesztésre vagy az állattenyésztésre (EIGE, 2016).

A nemek struktúrája országonként nagyon eltérő. Különösen nagy a nemek közötti egyenlőtlenség Hollandiában: 2020-ban a termelők csupán 5,6%-a volt nő. A női gazdálkodók száma viszonylag alacsony volt Máltán (10,8%), Németországban (10,8%), Dániában (10,9%) és Írországból (11,4%). Lettországból (44,8%) és Litvániában (44,9%) a nemek közötti egyensúly szorosabb volt, míg Magyarországon a mezőgazdaságban foglalkoztatottak 27,4%-a volt nő (4. ábra). A nemek közötti egyenlőség előmozdítása a mezőgazdaságban és a vidéki

területeken komoly akadályokba ütközik. Ilyen például a nők alulreprezentáltsága a gazdaságok tulajdonlásában és a mezőgazdasági döntéshozatalban, valamint, hogy a nők és a férfiak a mezőgazdaságban és a vidékfejlesztésben való részvétele egyenlőtlen, mivel a legtöbb tevékenységet a férfiak uralják, a nők szerepe szinte láthatatlan, és csak néhány nőnek van bátorsága és képessége ahhoz, hogy vállalkozást fejlesszen a mezőgazdaságban (INTERNET4; Popescu et al., 2021).

4. ábra: A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászatban foglalkoztatottak számának nemenkénti megoszlása Magyarországon, 2015-2023

(Forrás: INTERNET18 adatok alapján saját szerkesztés)

2.1.3. A mezőgazdaság jövedelmezősége

Az Európai Unió tagállamainak mezőgazdaságát a termelés nagyságrendje és a gazdaságok gazdasági teljesítménye közötti széles skála jellemzi. A nagygazdaságok széles körben elterjedtek, például Spanyolország, Franciaország és Skandinávia egyes régióiban. Közép- és Kelet-Európa azon országaiban, ahol kollektív mezőgazdaságot folytattak, gyakoriak a nagyon nagy gazdaságok. Ezek dominálnak Csehországban, Szlovákiában és Bulgáriában, de megtalálhatók Magyarországon és a balti államokban is, ahol más társadalmi termelési formákkal együtt léteznek. Az Európai Unió mezőgazdasági ágazatának általános fejlődési mintája a nagyobb koncentráció irányába mutat. A gazdaságok száma folyamatosan csökken,

és a fennmaradó mezőgazdasági területeket gyakran nagyobb gazdaságok szerzik meg (Kryszak et al., 2021).

A gazdaság mérete jelentős hatással lehet azok működésének számos gazdasági szempontjára, beleértve a jövedelmezőséget is. A nagyobb gazdaságok általában magasabb termelékenységet és jövedelmezőséget mutatnak. A termelékenység változásának a jövedelmezőségre gyakorolt hatása hasonló a kis- és nagygazdaságok esetében, míg a kereskedelmi feltételek hatása lényegesen nagyobb a nagygazdaságok esetében (Kryszak et al., 2021). Az ágazattól függetlenül a gazdaságok gazdasági mérete jelentős szerepet játszik a jövedelem tekintetében: a nagyobb gazdaságok magasabb hektáronkénti költségeit a magasabb termelés kompenzálja, ami nagyobb általános jövedelmezőséget eredményez (European Commission, 2023).

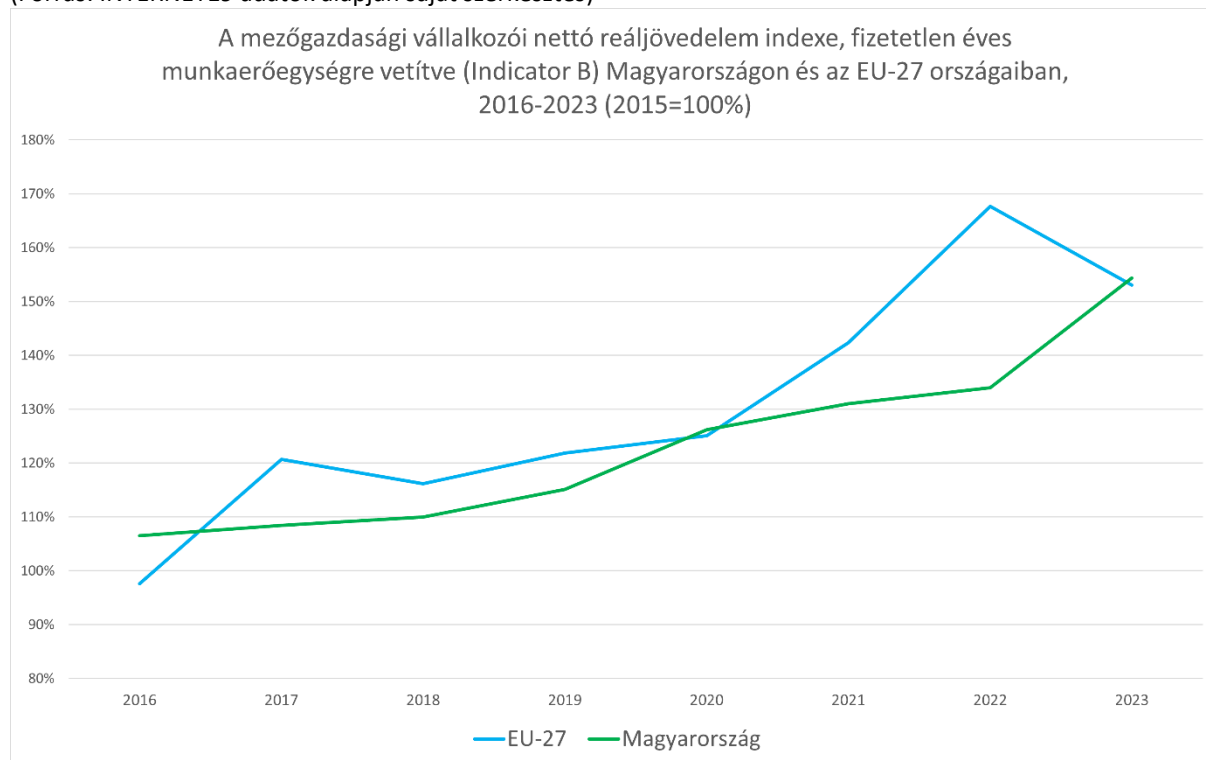
Egy gazdaság jövedelmezőségét és hatékonyságát számos mutatóval jellemezhetjük, például a mezőgazdasági üzemek eszközeinek megtérülési rátája (ROA), az üzem saját tőkéjének megtérülési rátája (ROE) vagy a talán kevésbé használt mezőgazdasági vállalkozói jövedelem (agricultural entrepreneurial income). A mezőgazdasági vállalkozói jövedelem a mezőgazdasági vállalkozók által a munkájukért és a tőkéjükért kapott jövedelmet jelenti. A mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelmet méri, amely a saját termelési tényezők, azaz a nem fizetett (=családi) munkaerő, a mezőgazdasági üzemhez tartozó földterület és a saját tőke díjazására fordítható (INTERNET5). Ezt úgy kapjuk, hogy a mezőgazdasági tényezőjövedelmekből levonjuk a béreket, bérleti díjakat és kamatokat. Az így kapott számot elosztjuk a fizetetlen mezőgazdasági munkaerő mennyiségével. A vállalkozói jövedelem tehát a vállalkozó által kapott bért és a saját tőke kamatát jelenti, ami a pénzügyi fejlődést jelzi (INTERNET6).

A nettó mezőgazdasági vállalkozói jövedelem ettől annyiban tér el, hogy a vállalkozói jövedelmet nem osztják a vállalkozók számával. Magyarországon és az Európai Unióban a mezőgazdasági vállalkozói reáljövedelem az elmúlt években növekvő tendenciát mutat annak ellenére, hogy 2023-ban az uniós átlag viszonylag erőteljes csökkenése következett be (5. ábra).

A családi gazdaságok esetében a vállalkozói jövedelem egyrészt a mezőgazdasági üzemtulajdonos által végzett munka (és a nem alkalmazott családtagok munkájának)

ellenértékét, másrészt a vállalkozásnál maradó jövedelmet jelenti, anélkül, hogy e két összetevő szétválasztható lenne. Ezért vegyes jövedelemről van szó (INTERNET5).

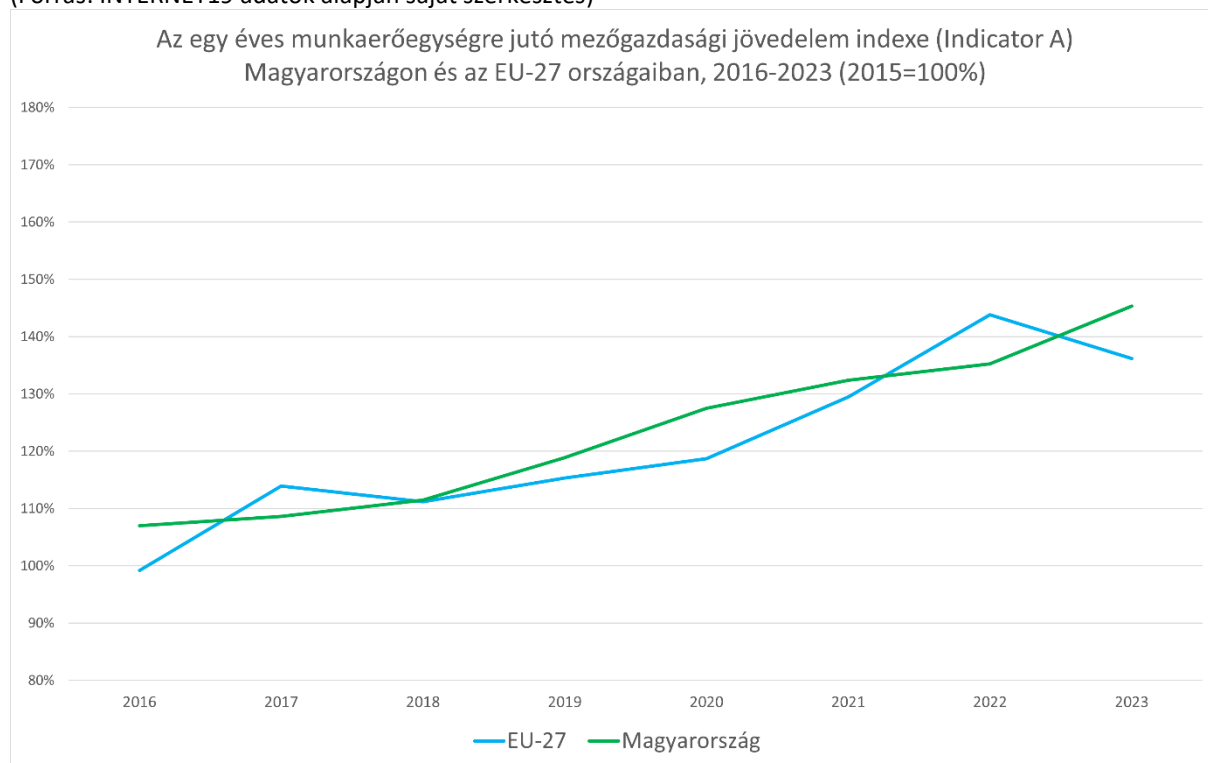
5. ábra: A mezőgazdasági vállalkozói nettó reáljövedelem indexe, fizetetlen éves munkaerőegységre vetítve (Indicator B) Magyarországon és az EU-27 országában, 2016-2023 (2015=100%)
(Forrás: INTERNET19 adatok alapján saját szerkesztés)

Egy másik, ehhez hasonló mutató a mezőgazdasági jövedelem, amelyet az egy éves munkaerőegységre (ÉME) jutó deflált (reál) tényezőjővedelem határoz meg, és indexként fejez ki (Indicator A) (INTERNET7). Ezen mutató szerint az uniós országok többsége 2023-ra csökkenést vagy szinte változatlanságot mutatnak. A 2022-höz képest 2023-ban bekövetkezett csökkenés ellenére az egy ÉME-re jutó mezőgazdasági jövedelem az Európai Unió egészében 36,2%-kal magasabb maradt, mint nyolc évvel korábban, 2015-ben (6. ábra).

6. ábra: Az egy éves munkaerőegységre jutó mezőgazdasági jövedelem indexe (Indicator A) Magyarországon és az EU-27 országokban, 2016-2023 (2015=100%)

(Forrás: INTERNET19 adatok alapján saját szerkesztés)

2.2. A növénytermesztés helyzete

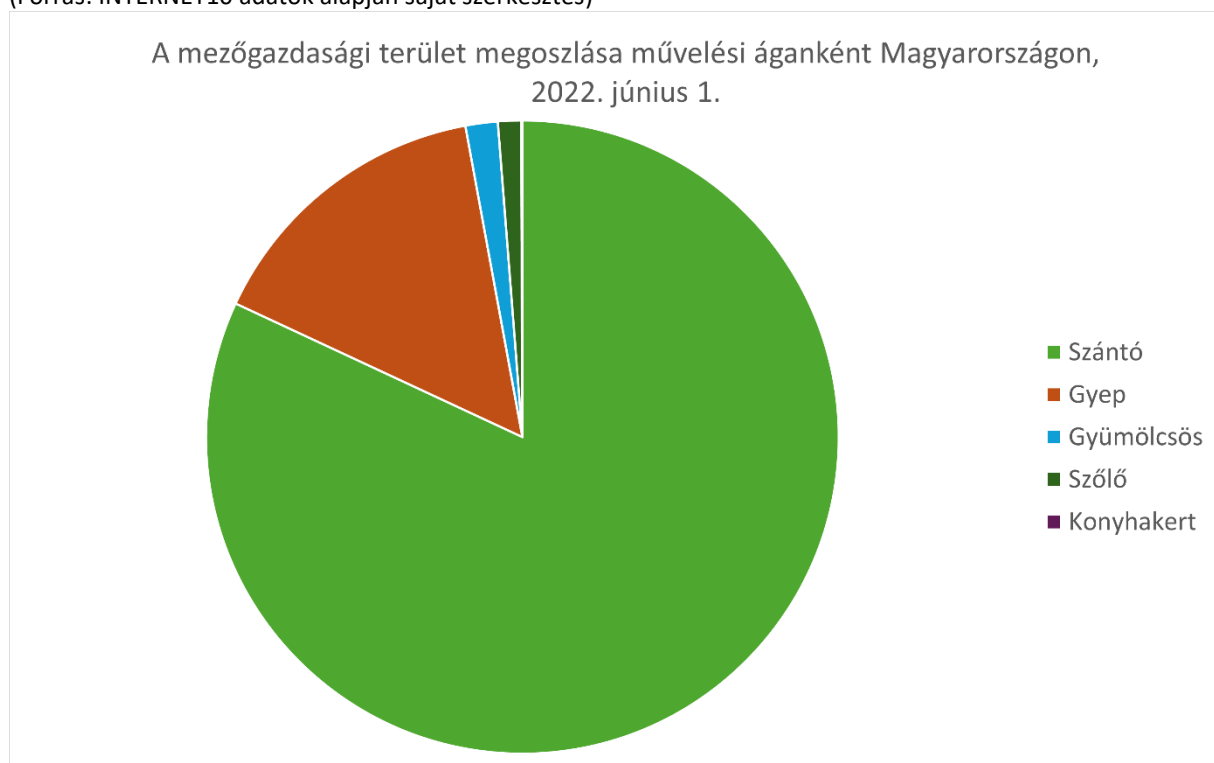
Napjainkban a mezőgazdaság komoly kihívásokkal néz szembe, a klímaváltozástól kezdve a geopolitikai feszültségekig (INTERNET8). Az egyik legnagyobb problémát a globális felmelegedés miatti éghajlatváltozás és az időjárási szélsőségek gyakoribbá válása okozza. Az eredményességet leginkább a vízellátás és annak egyenletes eloszlása befolyásolja. Az utóbbi években egyre hosszabbak a csapadékmentes időszakok, ami komoly nehézségeket okoz a növények számára, és jelentős termés kiesést eredményezhet. Bár az öntözés fejlesztése lenne a leghatékonyabb megoldás, ez sajnos egyhelyben topog, jelenleg a szántóterület mindössze 2%-át öntözzük. Az öntözés nagyon költséges agrotechnikai megoldás, de az időjárási szélsőségek gyakoribbá válásával hosszú távon biztos a megtérülése.

Továbbá kedvezőtlen tényezőként kell megemlítenünk a szántóterület folyamatos csökkenését, amely már a 4,3 millió hektárt sem éri el, részben az egyre növekvő számú nemzetközi ipari beruházás miatt. Ennek következtében sok jó minőségű termőföld kikerül a mezőgazdasági termelésből, ami rontja az ágazat versenyképességét. Az elmúlt évtizedekben talajaink minősége is romlott, különösen a humusztartalom csökkenése figyelhető meg. A

talaj termékenységének fenntartása érdekében elengedhetetlen a kiegyensúlyozott tápanyag-gazdálkodás, ami a talaj szervesanyag-készletének jelentős növelését igényli. A szerves anyagok jelentik a humuszképződés alapját, ezért nem elegendő csak a makrotápelemek (N, P, K) pótlása. A szervesanyag-készletet növelhetjük például a növényi maradványok visszaforgatásával, a talaj egészséges mikrobiológiai életének kialakításával, zöldtrágyázási módszerek alkalmazásával és magas szervesanyag-tartalmú anyagok talajba juttatásával (INTERNET9).

2022. június 1-jén Magyarország mezőgazdasági területe az ország területének közel 55%-át tette ki, ami megközelítőleg 5 millió 81 ezer hektárt jelentett. Ebből a területből 82% (4 millió 163 ezer hektár) szántóként, 15% (771 ezer hektár) gyepeként hasznosult, a szőlők és a gyümölcsösök együttesen a mezőgazdasági terület közel 3%-át tették ki. Ezen kívül fólia és üvegház alatt mintegy 2 ezer hektáron zajlott növénytermesztés (7. ábra) (INTERNET10).

7. ábra: A mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként Magyarországon, 2022. június 1.
(Forrás: INTERNET10 adatok alapján saját szerkesztés)

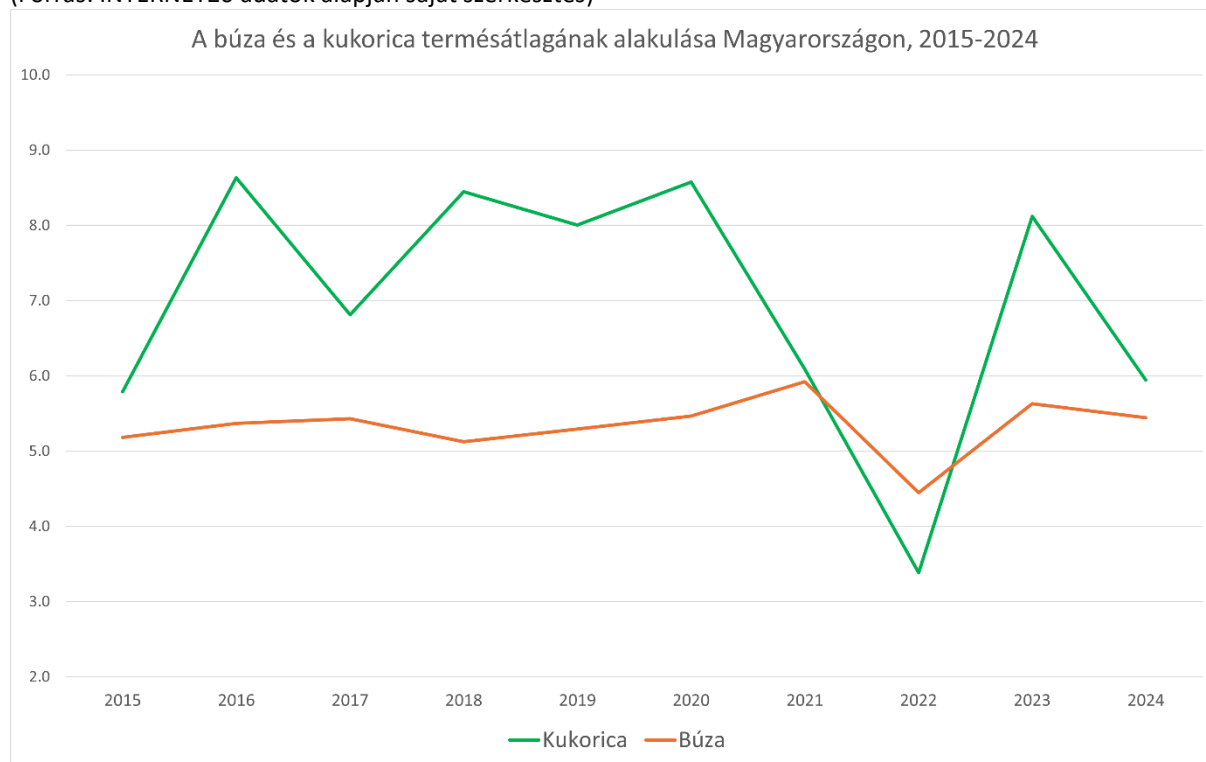

A vetésszerkezetben hazánkban a gabonafélék és az olajos magvak játsszák a legfontosabb szerepet. A szántóterület nagy részén gabonaféléket termesztnek. 2022-ben ezek vetésterülete közel 2,5 millió hektár volt, a legnagyobb területen kukoricát (983 ezer hektár) és őszi búzát (947 ezer hektár) vetettek. Ebben az évben e két meghatározó szántóföldi

növény a teljes szántóterület több mint 46%-át foglalta el (INTERNET10). 2022-ben a búza termésátlaga 4,4 t/ha volt, ami az előző évhez képest közel 25%-os csökkenést mutatott, míg a kukoricáé 3,4 t/ha volt, ami 44%-kal maradt el a 2021-es eredményektől (8. ábra).

8. ábra: A búza és a kukorica termésátlagának alakulása Magyarországon, 2015-2024

(Forrás: INTERNET20 adatok alapján saját szerkesztés)

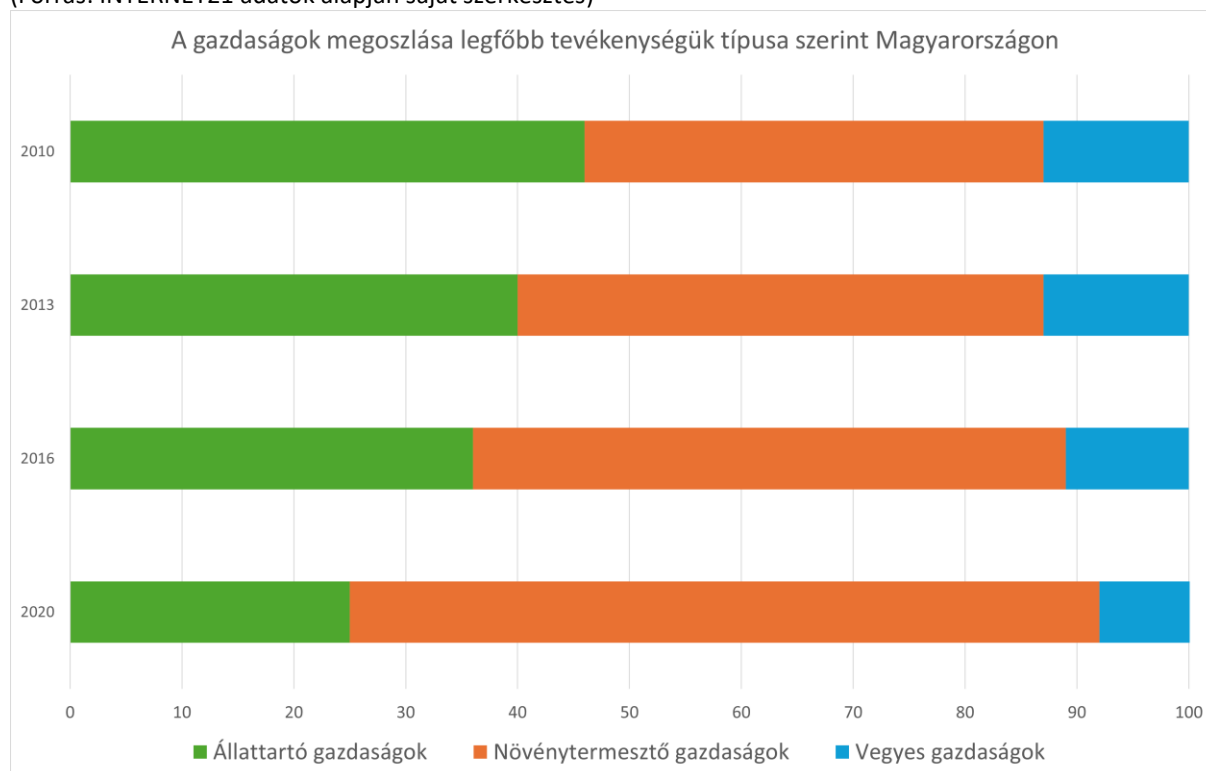
2.3. Az állattenyésztés helyzete

A szántóföldi növénytermesztés nem csupán az élelmiszer-előállítást szolgálja, hanem az állatok takarmányozásának alapját is képezi (INTERNET11), így az állattenyésztéssel szervesen kiegészítik egymást. Az állattenyésztés, akárcsak a növénytermesztés, jelentős szerepet tölt be a mezőgazdasági termelésben, és fontos szerepe van a gazdasági életben. Bizonyos ágai egész évben folyamatos jövedelmet biztosítanak, valamint állandó foglalkoztatást nyújtanak az ebben a szektorban dolgozóknak (Benk, 2018).

Magyarországon az 1980-as években az állattenyésztés még a mezőgazdaság meghatározó ágazataként volt jelen, a termelési érték 55-60%-át adva. Azonban az 1990-es évek végére ez az arány megfordult, és a növénytermesztés került előtérbe. A rendszerváltás után az állattenyésztési ágazatok szenvedték el a legnagyobb veszteségeket, ekkor vette át a vezető szerepet a növénytermesztés. Míg 2003-ban az állattenyésztés még a bruttó kibocsátás 41%-át adta, addig Magyarország EU-csatlakozása után ez az arány 34%-ra esett vissza. A KSH

2020-as Általános Mezőgazdasági Összeírása szerint a gazdaságok kétharmada már főként növénytermesztéssel foglalkozott, ami jelentős változás a 2010-es adatokhoz képest, amikor az állattartás és a növénytermesztés aránya még 46-41% volt (9. ábra). 2010 óta az állattartó gazdaságok aránya 46%-ról 25%-ra változott (Verba – Kőszegi, 2022).

9. ábra: A gazdaságok megoszlása legfőbb tevékenységük típusa szerint Magyarországon
(Forrás: INTERNET21 adatok alapján saját szerkesztés)

2.3.1. A szarvasmarha-ágazat

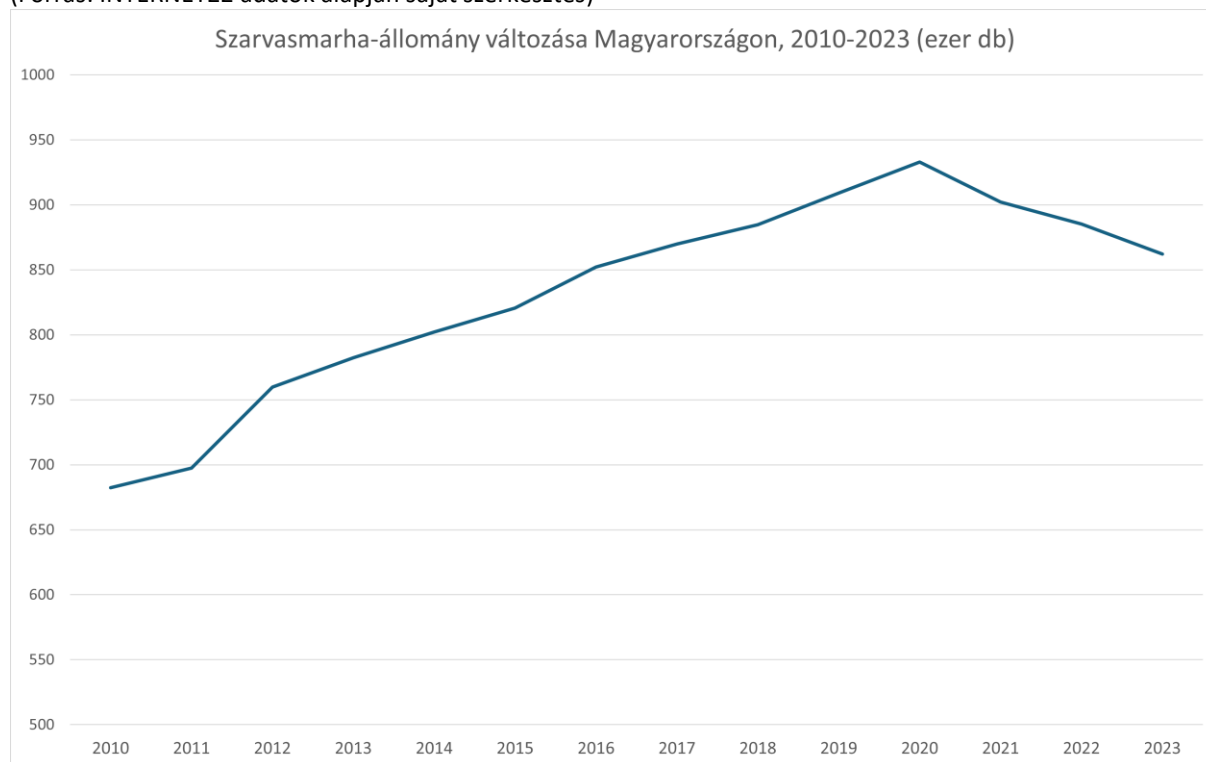
Az elmúlt két évtizedben ahogy a szarvasmarha-állomány, úgy a fejőstehenek száma is folyamatosan csökkent, bár a csökkenés üteme némileg mérséklődött (INTERNET12). 2023 januárjában Magyarország szarvasmarha-állománya 0,9 millió egyed volt. Ez éves szinten 1,8%-os csökkenést jelent 2022-höz képest. A tejelő tehenek kezdeti állománya is kismértékben csökkent. A húsmarhaállomány egy évtizedes folyamatos növekedése után 2021-ben volt az első év, amikor a szarvasmarha-állomány csökkent, és azóta a tendencia folyamatos csökkenést mutat (10. ábra¹). Két éve a szarvasmarhatartók 3%-a hagyta el a gazdaságot. Bár ezeket a tevékenységeket a gabona-, takarmány- és energiaárak emelkedése, valamint a szokatlan hőhullámok és a hőstressz is érintette, a tendencia valódi

¹ Az adatgyűjtés módszertani változása miatt 2020-tól az adatok összehasonlíthatósága korlátozott.

oka az ágazatban zajló koncentráció volt. A nagy, jól működő gazdaságok növelik készleteiket, míg a 100-150 szarvasmarhát tartó közepes méretű gazdaságok száma csökken. Ennek eredményeként az átlagos állományméret 2020 óta 56-ról 63-ra nőtt (INTERNET13).

10. ábra: Szarvasmarha-állomány változása Magyarországon, 2010-2023 (ezer db)

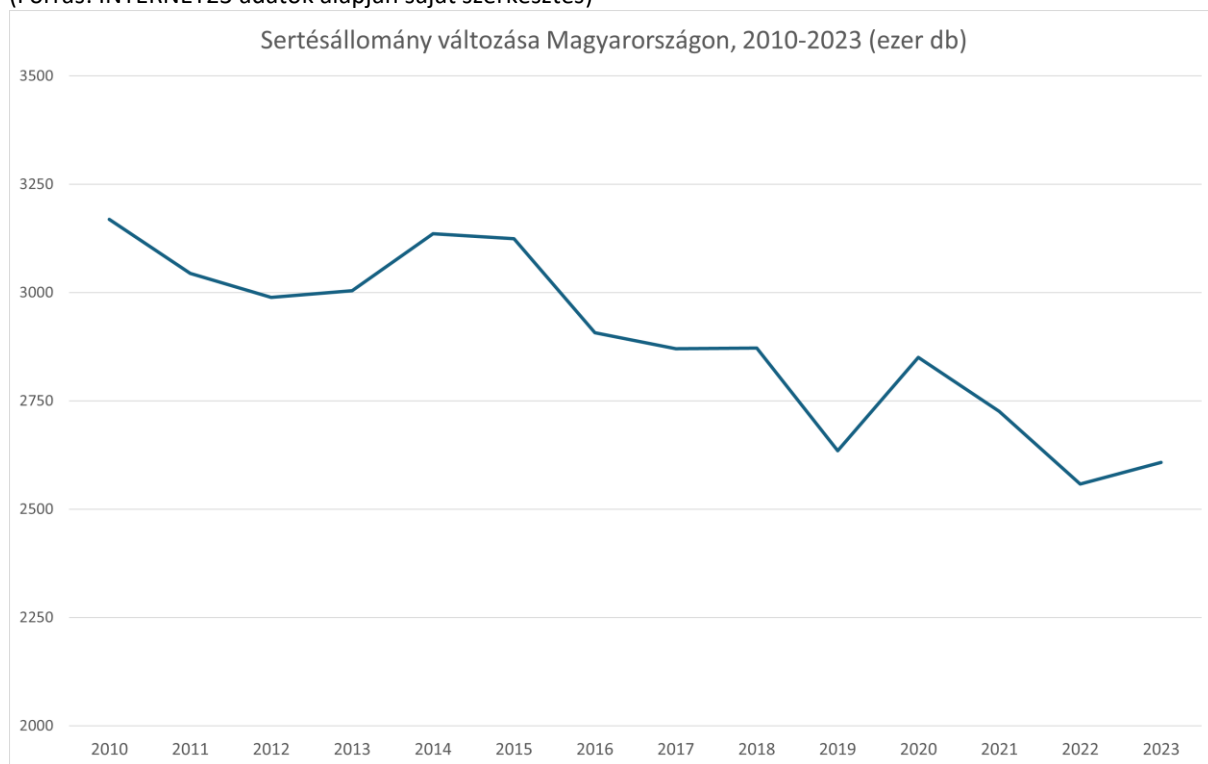
(Forrás: INTERNET22 adatok alapján saját szerkesztés)

2.3.2. A sertéságazat

A gazdaságok korszerűsítését célzó támogatási programok ellenére a sertések egyedszámának csökkenő tendenciája is tovább folytatódott (11. ábra). A kedvezőtlen piaci feltételek; bizonytalanságok, mint például a takarmánytermelésben tapasztalható drasztikus szárazság; az afrikai sertéspestissel kapcsolatos karanténintézkedések, exportkorlátozások és a folyamatban lévő sertés reprodukciós és légzőszervi szindróma felszámolási program miatt csökkent az állományuk. Ennek eredményeként a sertéságazatban is koncentrációs folyamat zajlott. A hazai sertésállomány 70%-a mintegy 120 nagyüzemben összpontosul, amelyek képesek kezelni a kiszámíthatatlan piaci mozgásokat és a takarmányárak bizonytalanságát. A sertéstartó gazdaságok átlagos sertéslétszáma 2020 óta 60-ról 104-re nőtt (INTERNET13).

11. ábra: Sertésállomány változása Magyarországon, 2010-2023 (ezer db)
(Forrás: INTERNET23 adatok alapján saját szerkesztés)

3. Adatbázis és módszer

Dolgozatomban a vizsgált vállalkozás külső mérlegelemzését végeztem. Az elemzést az interneten a vállalkozás honlapján, és az elektronikus beszámoló portálon elérhető adatok alapján folytattam.

3.1. DPMG Dél-Pest Megyei Mezőgazdasági Zártkörűen Működő

Részvénytársaság

A Dél-Pest Megyei Mezőgazdasági Zrt. (a továbbiakban: DPMG Zrt.) az 1950-ben alapított, állami tulajdonú Ceglédi Állami Tangazdaság (CÁT) teljes körű jogutódja. A CÁT létrehozásáról 1950. november 13-án hoztak határozatot. A rendszerváltás után 1992. december 31-én a CÁT részvénytársasággá alakult. Egy 1995-ös törvény az akkor már hosszú múltra visszatekintő mezőgazdasági nagyüzemet tartós állami tulajdonba sorolta, és az Állami Privatizációs és Vagyongazdálkodási Zrt. kezelésébe helyezte.

A törvényes keretek között lezajlott privatizációs folyamat eredményeként 2001. szeptember 14-én a korábbi állami tulajdont kivásárlással megszerezte a dolgozók által alapított CÁT Vagyongazdálkodási Zrt. A CÁT Zrt. 2001. július 2-án alakult 70 millió forintos alaptőkével. Jelenleg a DPMG Zrt-nek kettő tulajdonosa van: a CÁT Vagyongazdálkodási Zrt. és a Magyar Fejlesztési Bank. Fontos megjegyezni, hogy a Magyar Fejlesztési Bank csak minimális részesedéssel bír, mivel a részvények 99,999%-a a CÁT Vagyongazdálkodási Zrt. tulajdonában van. A társaság jegyzett tőkéje 1 511 310 ezer forint, a 10 000 forint névértékű részvények megoszlását pedig a 12. ábra szemlélteti (INTERNET14; DPMG Zrt. éves beszámolók kiegészítő mellékletei (2019-2023)).

12. ábra: A DPMG Zrt. részvényeinek megoszlása
(Forrás: DPMG Zrt. 2023. évi éves beszámoló kiegészítő melléklete)

Megoszlása, típusa	Db	Érték ezer Ft	%
<i>1. Törzsrészesvények</i>			
„CÁT” Vagyonkezelő Zrt.	136.016	1.360.160	89.9980
<i>2. Kamatozó részvény</i>			
„CÁT” Vagyonkezelő Zrt.	15.113	151.130	10,0000
<i>3. Szavazatsőbbségi részvény</i>			
Magyar Fejlesztési Bank ZRt.	1	10	0,0010
<i>4. Elővásárlási jogot biztosító részvény</i>			
„CÁT” Vagyonkezelő Zrt.	1	10	0,0010
Mindösszesen	151.131	1.511.310	100,0000

A DPMG Zrt. székhelye: 2700 Cegléd, Bede 575. A cég telephelyei:

- Cegléd XIV. Cifrakert (Növénytermesztési ágazat)
- 2700 Cegléd, XIII. 100. (Kecskéscsárda) (Szarvasmarha-ágazat)
- 2700 Cegléd, Külső Kátai u. 98. (Feldolgozó Üzem)
- 1025 Budapest, Felső Zöldmáli út 91.

A cég fióktelepei:

- 2750 Nagykőrös, Fekete d. 38.
- 2713 Csemő, Határ u. 1. (Sertéshústermelő Üzem)
- 2747 Törtel, Kőrösi út (Ságvár) (Szarvasmarha-ágazat)

Mezőgazdasági tevékenység

A DPMG Zrt. rendkívül sokféle tevékenységet folytat. Egyes tevékenységei vertikális értékláncot képeznek, ami azt jelenti, hogy az értéklánc egyes elemei szorosan együttműködve végzik a termelő tevékenységüket. Emellett azonban a Zrt. több, egymástól független tevékenységet is végez. A négy fő vertikum a következő:

- árunövény-termesztés – vetőmag-feldolgozás – értékesítés
- takarmánynövény-termesztés – állattartás – értékesítés

- gyümölcsstermesztés – értékesítés (2021-ig)
- erdőgazdálkodás – fakitermelés – értékesítés

A társaság valamennyi tevékenysége bérelt földterületen zajlik, amely az elmúlt években összesen 10 ezer hektár felett volt, 2023-ra viszont ez az érték 10 ezer hektár alá csökkent (INTERNET14; DPMG Zrt. éves beszámolók kiegészítő mellékletei (2019-2023)).

Gazda Áruház

A Gazda Áruház 1992 februárjában jött létre azzal a céllal, hogy a feldolgozó üzem termékeit (vetőmag, táp) értékesítse. Az Áruház az évek során folyamatosan fejlődött és megújult. Bár a vetőmagok értékesítése továbbra is jelentős maradt, a tápértékesítés az állatállomány csökkenése miatt visszaesett. Az Áruház ma már széles választékot kínál a gazdáknak: vetőmagok, műtrágyák, növényvédőszeresek, szerszámok, borászati segédanyagok, háztartási eszközök és sok más olyan termék, ami az otthoni kiskert, valamint a nagyüzemi árutermeléshez szükséges (INTERNET14).

Vetőmag-előállítás, feldolgozás, kereskedelem

A részvénytársaság vetőmagüzeme az 1950-es évek eleje óta működik, és azóta folyamatosan bővítik és korszerűsítik. A saját termelés mellett bértermelést és feldolgozást is végeznek, hogy széleskörű hazai és nemzetközi igényeket elégítsenek ki. Az évek során nőtt a feldolgozandó fajok és fajták száma, valamint egyre magasabbak lettek a minőségi követelmények. Különösen fontossá vált a csávázás, a vonzó megjelenés és a gyorsabb feldolgozás. A vetőmagok genetikai, biológiai és technikai értékét egy jól felszerelt laboratórium határozza meg és minősíti. A vetőmagtermesztésben kezdetektől meghatározó szerepet játszott a hibridkukorica-előállítás, az elmúlt években pedig tevékenységük kiterjedt a kalászos gabonamagokra is, mint például az őszi búza, őszi árpa, rozs, tavaszi árpa, tritikálé és lucerna. Emellett kisebb mennyiségben koronafürt, baltacím és repce vetőmag előállításával is foglalkoznak. A megtermelt és vásárolt abraktakarmányok felhasználásával a takarmányüzem gondoskodik az állatállomány tápanyagellátásáról. A takarmánykeverés elsősorban a saját állomány igényeit elégíti ki, de a kapacitás kihasználása érdekében bérgyártást is végeznek (INTERNET14).

Gyümölcsstermesztés

A társaság gazdálkodásában a gyümölcsstermesztés volumene nem játszott kiemelkedő szerepet, és a tavaszi fagykarak, a kedvezőtlen csapadékeloszlás, valamint az alacsony felvásárlási árak kedvezőtlenül befolyásolták az eredményességet. Ezen okok miatt 2021-ben a társaság a vonatkozó jogszabályi előírások betartásával kérvényezte a gyümölcsös területeken lévő gyümölcsfák kivágását, amelyre meg is kapta az engedélyt az NFK-tól. A gyümölcsös területeken cseresznye, meggy, sárgabarack és alma termesztése folyt. Az ültetvények azonban rendszeresen szenvedtek fagykárt a fagyzugos elhelyezkedés miatt, amit csak jelentős technológiai beruházással lehetett volna orvosolni. Emellett a termesztett fajták már nem feleltek meg a kor igényeinek, inkább a konzervipar számára voltak alkalmasak. A gyümölcsösök felszámolása 2022 tavaszára befejeződött, és a területeket mostantól szántóföldként hasznosítják (INTERNET14; DPMG Zrt. éves beszámolók kiegészítő mellékletei (2019-2023)).

Szántóföldi növénytermesztés

A társaság tevékenységében meghatározó a mezőgazdasági termelés, amelynek jelentős hányada egymásra épülő vertikumok mentén kerül feldolgozásra. A növénytermesztés elsősorban a kialakult vertikumokat szolgálja, mint a vetőmag-feldolgozás, az állattenyésztés és a takarmánygyártás, kisebb részben pedig az árutermelést (étkezési búza, repce, napraforgó) támogatja. A termelési eredmények hosszú távon főként az éves csapadék mennyiségétől függenek, mivel öntözés nélküli gazdálkodás mellett a hozamok csak korlátozott mértékben növelhetők. A termelés bérelt szántóföldeken zajlik, és a növénytermesztés szerkezete, minősége alapvetően befolyásolja a gazdaság működését. A kalászos gabonák mellett meghatározó a takarmánykukorica, repce, napraforgó, valamint a szálas- és tömegtakarmány termesztése (INTERNET14).

Erdőgazdálkodás

Az erdészeti tevékenység részeként ápolási munkákat és fakitermelést végeznek. Az ágazat évről évre nyereségesen működik, és körülbelül 4000 hektárnyi területen zajlik a nemesnyár és akác ültetvények kezelése (INTERNET14; DPMG Zrt. éves beszámolók kiegészítő mellékletei (2019-2023)).

Állattenyésztés

Az állattenyésztés kiemelt jelentőségű a vállalkozás tevékenységében. A gazdaságban két állatfaj tenyésztése, hizlalása és értékesítése zajlik. Az egyik a szarvasmarha, melynek tenyésztését a saját termelésű szálastakarmány, a másik a sertés, amelyet szintén a vállalaton belül termelt abraknakarmány biztosít. A két ágazat közül különösen a sertés-tenyésztés emelendő ki, amely 1600 kocát és azok szaporulatát foglalja magába. Az elmúlt évek során a rekonstrukcióval együtt az állomány részleges cseréje is megvalósult, cél a stabil genetikai és állategészségügyi háttérrel rendelkező tenyészállomány kialakítása volt, amely biztosítja a kiváló minőségű vágóalapanyag előállítását. A sertéságazat a Magyar Fajtatiszta Sertést Tenyésztők Egyesületének tagja, és jogosult a Kiváló Magyar Sertéshús védjegy használatára, amely igazolja, hogy ellenőrzött és kiváló termék kerül a fogyasztók asztalára. Éves szinten a saját vágóhídi alapanyag biztosítása mellett céljuk a 35 000 hízósertés kibocsátása. Az ágazat fenntartható versenyképességét állandó infrastrukturális, informatikai és technológiai fejlesztések biztosítják, amely hozzájárul a részvénytársaság eredményességéhez. Kiemelt figyelmet fordítanak a környezetvédelemre is; a telep korszerű szennyvízkezeléssel rendelkezik, a hígtrágya-kezelő telep pedig megkapta a működéshez szükséges egységes környezethasználati engedélyt, amely biztosítja a fenntartható működést.

A DPMG Zrt. jogelődeinél már korábban is sikeresen folytattak szarvasmarha-tenyésztést, az 1960-as évek végén a törteli telepen osztrák tarka törzstenyészet működött. A szakosodást követően itt kezdték a vöröstarka Holstein-frízzel a fajtaátalakító keresztezést. Az 1990-es évektől kezdve vörös- és feketetarka Holstein-fríz bikákat használnak. A 2014-ben felújított és korszerűsített tehenészetben 1000 tehen tartásával évente 10 millió kg extra minőségű tejet termelnek és értékesítenek. A Limousin törzstenyészetükben 270 anyatehen és azok szaporulata található. Évente 20-25 tenyészbikát, valamint 60-80 vemhes tenyészüszőt értékesítenek, míg a saját utánpótláson felüli állatokat hizlalási alapanyagként, főleg exportra értékesítik (INTERNET14).

Egyéb tevékenység

A DPMG Zrt. integrációs tevékenysége az állattenyésztést kivéve minden vertikumban jelen van. A vállalat ilyen irányú tevékenységébe tartozik a magántulajdonú földek bérlése, bérművelés, vetőmag-előállítás, szemes termény vásárlás, gazdabolti szolgáltatás, erdészeti tevékenységek. A Zrt. ezeken a területeken gazdasági együttműködések kezdeményez, valamint vállalja a teljes körű szolgáltatások megszervezését. A szolgáltató üzem célja, hogy támogassa a zrt. fejlesztési és beruházási célkitűzéseinek megvalósítását. A vállalat törekszik arra, hogy alaptevékenységeit időben és jó minőségben, kedvező áron biztosítsa, továbbá a kapacitás kihasználásának növelése érdekében külső megrendelésre is vállal munkavégzést.

A DPMG Zrt. sikeres működése a vidék – nem éppen kedvező – adottságainak kihasználására, a folyamatos megújulás képességére és a megfelelő technológiák alkalmazására épül.

Eredményei a különböző technikai fejlesztések mellett kialakított szervezeti és ágazati struktúrának is köszönhetőek, amely felváltotta a korábbi területi irányítási rendszert, ezzel elősegítve a hatékonyabb és jövedelmezőbb gazdálkodást. A modern agrikultúra jellemzői közé tartozik a korszerű gazdálkodás, a magasabb termésátlagok, a kiváló minőség és a partnerek, vevők elégedettsége. E szempontok figyelembevételével a társaság a hagyományok tiszteletben tartása mellett valósítja meg terveit. A társaság alapvető célja továbbra is a jövedelemtermelés hatékonyságának növelése és a piaci körülményekhez való alkalmazkodás feltételeinek megteremtése, biztosítva a pénzügyileg fenntartható és tartósan jövedelmező gazdálkodást (INTERNET14; DPMG Zrt. éves beszámolók kiegészítő mellékletei (2019-2023)).

3.2. Módszertan

Vagyoni helyzet

Az eszköz- és tőkeszerkezet vizsgálata során megoszlási viszonzyszámokat számoltam.

Pénzügyi helyzet

A likviditás azt mutatja meg, hogy a vállalkozás képes-e rövid távú kötelezettségeit az előre meghatározott és elfogadott határidők szerint, folyamatosan és késedelem nélkül teljesíteni. Más szóval, a fogalom a vállalkozás fizetőképességére utal (Paár et al., 2021).

A **Likviditási mutató I.** azt az arányt jelzi, amely az egy éven belül pénzzé tehető eszközök és az egy éven belül esedékes kötelezettségek között áll fenn. Azt méri, hogy a vállalkozás rövid távon képes-e eleget tenni fizetési kötelezettségeinek. Ha a mutató értéke 1-nél nagyobb, az általában megfelelőnek tekinthető, viszont, ha az érték 1 alá esik, előfordulhat, hogy a vállalkozás rövid távon nem lesz képes fedezni rövid lejáratú kötelezettségeit a rendelkezésre álló eszközeivel (Éva, 2006).

$$\frac{\text{Forgóeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

A **Likviditási mutató II.** nem veszi figyelembe a készleteket a forgóeszközök között, mivel azok között lehetnek olyan tételek, amelyeket átlagos üzleti körülmények között nehéz, vagy csak hosszabb idő alatt lehet készpénzzé tenni. Emiatt a készletek nem számítanak könnyen felhasználható eszköznek a rövid távú kötelezettségek fedezésére. Mivel számlálója értelemszerűen alacsonyabb, mint a Likviditási mutató I. számlálója, ezért a hányados értéke is kisebb lesz, de itt is az 1 vagy annál magasabb érték számít elfogadhatónak (Himber et al., 2006).

$$\frac{\text{Forgóeszközök} - \text{Készletek}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

A **Likviditási mutató III.** a vállalkozás azonnali fizetőképességét méri, mivel a számlálóban kizárólag az értékpapírokat és a pénzeszközöket veszi figyelembe. Ezek azok az eszközök, amelyek gyakorlatilag azonnal készpénzzé alakíthatók és közvetlenül felhasználhatók a kötelezettségek teljesítésére. 1 feletti érték esetén a likviditási biztonság rendkívül magasnak számít, azonban ekkora érték sok esetben indokolatlan lehet, mivel ez attól függ, hogy a

különböző típusú eszközök mennyire gyorsan alakíthatók át készpénzzé. Minimálisan elvárható, hogy a mutató elérje a 0,2-es értéket (Paár et al., 2021).

$$\frac{\text{Forgóeszközök} - \text{Készletek} - \text{Követelések}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

Míg a likviditási elemzések a rövid távú kötelezettségek teljesítésének képességét vizsgálják, addig az adósságállomány elemzése a hosszú lejáratú, egy éven túl esedékes kötelezettségekre koncentrálnak.

Az **Adósságállomány arányának** vizsgálatát általában nem csupán egy adott időpontra, hanem hosszabb időszakokra vonatkozóan végzik. Általánosságban véve akkor tekinthető megfelelőnek, ha az arány nem haladja meg a 60%-ot. Ebben az összefüggésben az adósságállomány a hosszú lejáratú kötelezettségeket jelenti (Bíró et al., 2007; Paár et al., 2021).

$$\frac{\text{Adósságállomány}}{\text{Adósságállomány} + \text{Saját tőke}} \times 100$$

Az adósságállományra vonatkozó mérőszámokat egészítheti ki az **Eladósodottság foka** mutató, amely az idegen források arányát viszonyítja a vállalkozás teljes vagyonához (Birher et al., 2006).

$$\frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Összes eszköz}} \times 100$$

Jövedelmezőség

Az eredményesség vizsgálatával azt tudjuk megnézni, megmérni, hogy mennyire nyereséges egy tevékenység vagy vállalkozás. Megmutatja a vállalkozás profittermelő képességét, ahol egy adott eredményt hasonlít egy kiválasztott viszonyítási alaphoz (Paár et al., 2021).

Árbevétel-arányos jövedelmezőségi mutató

Ez a mutató azt jelzi, hogy az árbevételnek mekkora része alakult át eredménnyé, azaz nyereséggé (Siklósi – Veress, 2016).

$$\frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{ÉNÁ} + \text{Egyéb bevételek} + \text{Pénzügyi műveletek bevétele}} \times 100$$

Tőkearányos jövedelmezőségi mutató

Ez a mutató megmutatja, hogy a vállalkozás a saját tőke egy egységével mekkora jövedelmet, eredményt tudott elérni a vizsgált időszakban. Ez a mutató egyszerre mutatja a tőkemegtérülést és a menedzseri érdekeltséget, és egyben utal az osztalékfizetésre, mivel az adózott eredményből lehet osztalékot fizetni (Sutus, 2011; Paár et al., 2021).

$$\text{Return on Equity (ROE)} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Saját tőke}} \times 100$$

Eszközarányos jövedelmezőségi mutató

Ahogy a neve is utal rá, ez a mutató az eszközök jövedelemtermelő képességét méri. Kiszámítása rendkívül egyszerű: a releváns eredményt elosztjuk az eszközök értékével (Paár et al., 2021).

$$\begin{aligned} \text{Eszközarányos nyereség (Return on Net Assets, ROA)} \\ = \frac{\text{Adózás előtti eredmény}}{\text{Összes eszköz}} \times 100 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Eszközmegtérülési mutató (Return on Investment, ROI)} \\ = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Összes eszköz}} \times 100 \end{aligned}$$

4. Eredmények és értékelésük

Egy adott gazdálkodó szervezet vagyoni és pénzügyi helyzetét, jövedelmezőségét és hatékonyságát, életképességét vagy éppen az eladósodottságát számos gazdasági és pénzügyi módszerrel vizsgálhatjuk, melyek képesek rávilágítani az adott vállalkozás erősségeire, és segíthet javítani azok gyengeségein, hogy a jövőben képesek legyenek profitjaik maximalizálására, illetve költségeik minimalizálására a hatékony és fenntartható működés érdekében. Elemzésemben a 3.2. fejezetben ismertetett mutatók alapján vizsgálom a DPMG Zrt. vagyoni és pénzügyi helyzetét, valamint a jövedelmezőségét az éves beszámolók alapján.

4.1. Vagyoni helyzet vizsgálata

Eszközszerkezet

Az eszközszerkezet vizsgálatánál megnézzük a befektetett eszközök, a forgóeszközök és az aktív időbeli elhatárolások értékének változását és arányát az összes eszközhöz képest a vizsgált időszakban (1. táblázat).

1. táblázat: A DPMG Zrt. eszközszerkezete, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

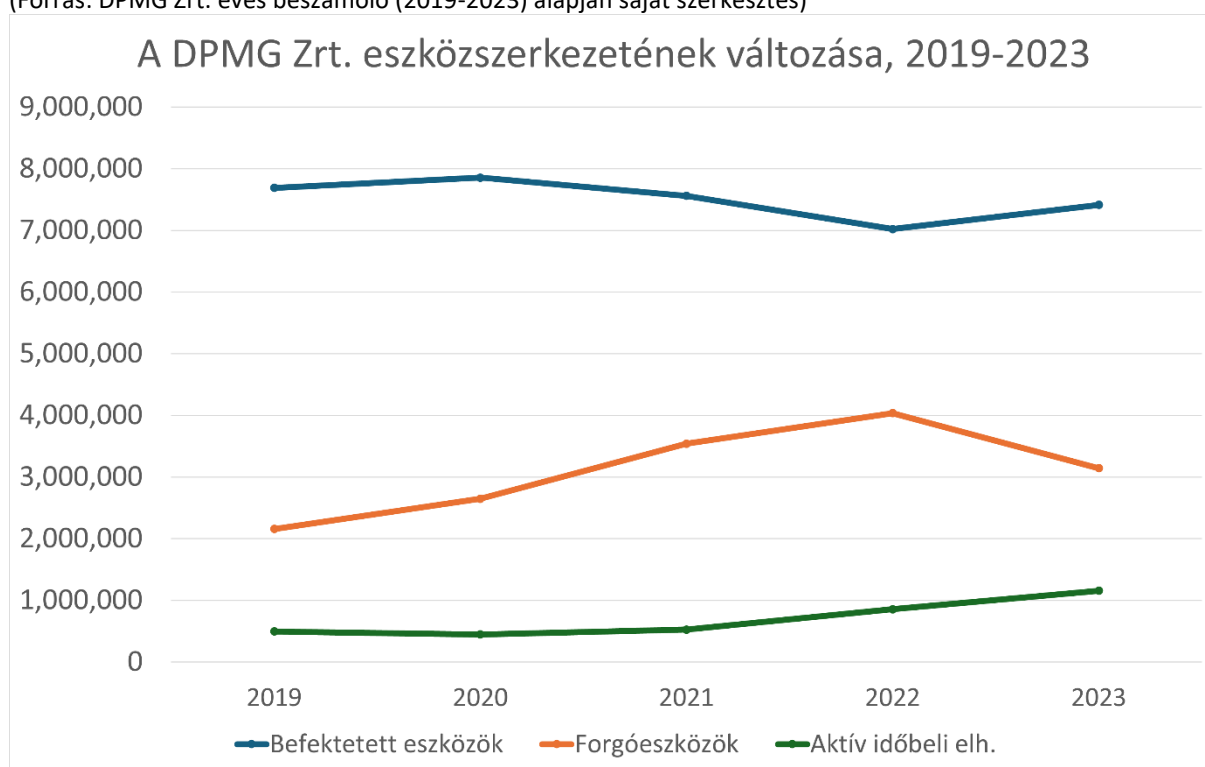
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Befektetett eszközök	7 689 933	7 854 784	7 560 735	7 021 588	7 414 038
Befektetett eszközök aránya	74,34%	71,74%	65,03%	58,95%	63,29%
Forgóeszközök	2 158 219	2 647 378	3 539 723	4 034 852	3 142 829
Forgóeszközök aránya	20,86%	24,18%	30,45%	33,88%	26,83%
Aktív időbeli elhatárolások	496 194	447 402	525 995	854 036	1 157 150

Aktív időbeli elhatárolások aránya	4,8%	4,09%	4,52%	7,17%	9,88%
Összes eszköz	10 344 346	10 949 564	11 626 453	11 910 476	11 714 017

A DPMG Zrt. eszközállománya a 2023-as enyhe visszaesést leszámítva növekvő tendenciát mutat, melyben magas a befektetett eszközök aránya (13. ábra). 2022-ben ezek értéke 539 147 ezer Ft-tal csökkent, ami legfőképp annak köszönhető, hogy az eszközök után elszámolt amortizáció az adott évben megvalósított beruházások értékét meghaladta, illetve a tenyészállatokra jelentős összegű értékvesztést számoltak el (DPMG Zrt. 2022. évi beszámoló kiegészítő melléklete).

13. ábra: A DPMG Zrt. eszközszerkezetének változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Tőkeszerkezet

A vállalkozás tőkeszerkezetét elemezve a saját tőke, a céltartalékok, a kötelezettségek és a passzív időbeli elhatárolások értékét viszonyítjuk az összes forráshoz (2. táblázat).

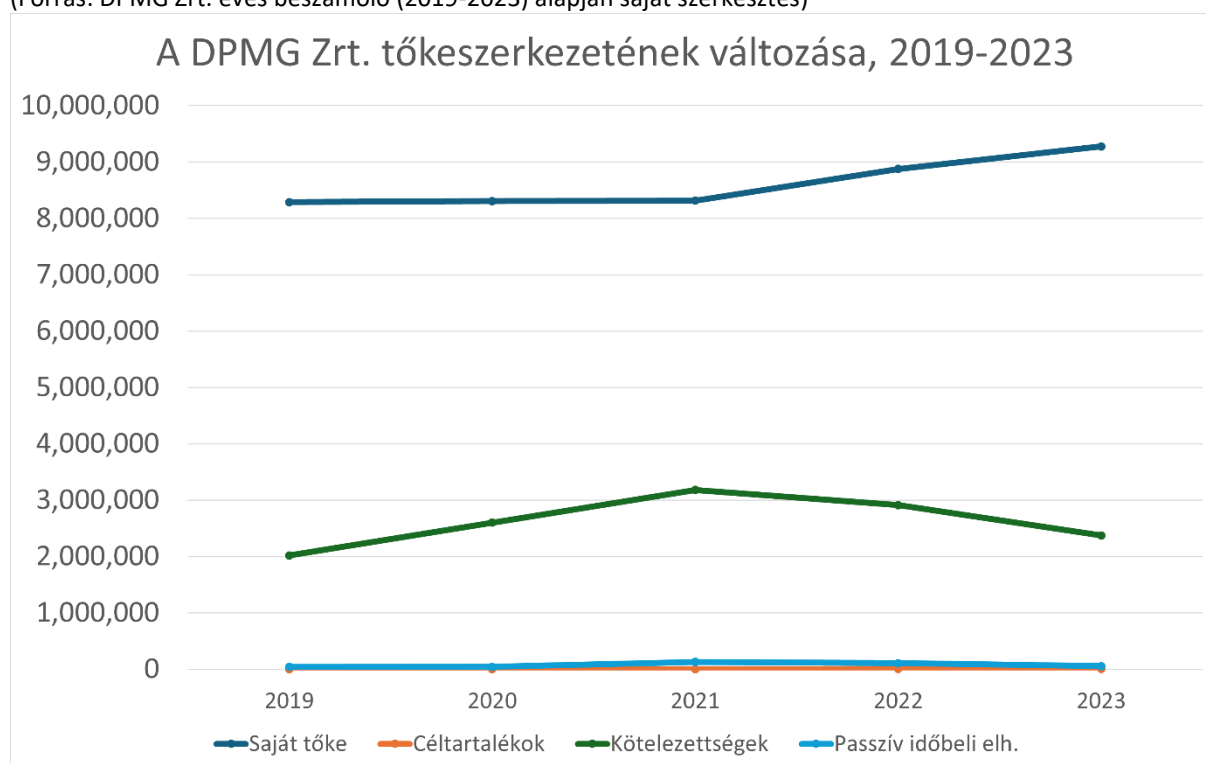
2. táblázat: A DPMG Zrt. tőkeszerkezete, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Saját tőke	8 287 060	8 305 274	8 315 627	8 877 930	9 275 633
Saját tőke aránya	80,11%	75,85%	71,52%	74,54%	79,18%
Céltartalékok	0	0	0	9 238	9 238
Céltartalékok aránya	0%	0%	0%	0,08%	0,08%
Kötelezettségek	2 017 832	2 602 112	3 182 463	2 913 446	2 372 262
Kötelezettségek aránya	19,51%	23,76%	27,37%	24,46%	20,25%
Passzív időbeli elhatárolások	39 454	42 178	128 363	109 862	56 884
Passzív időbeli elhatárolások aránya	0,38%	0,39%	1,1%	0,92%	0,49%
Források összesen	10 344 346	10 949 564	11 626 453	11 910 476	11 714 017

Az adatokból következően látszik a vállalkozás saját tőkéjének kiemelkedően magas, a vizsgált időszakban végig 70% feletti aránya (14. ábra). Emellett a kötelezettségek aránya jellemzően alacsony értéket mutat, melynek az adósságállomány vizsgálatánál van jelentősége, ami a későbbiekben kerül elemzésre. A céltartalékok értéke a vizsgált időszak első három évében 0, ami 2022-ben és 2023-ban 9 238 ezer Ft-ra emelkedett. Ennek oka, hogy a DPMG Zrt.-vel kapcsolatos korábbi földbérleti perek lezárulta után a magánszemélyek újra perre vitték az ügyet, melyre a társaság az utóbbi két évben a fent említett összegben, várható kötelezettségekre céltartalékot képzett (DPMG Zrt. 2022. évi beszámoló kiegészítő melléklete).

14. ábra: A DPMG Zrt. tőkeszerkezetének változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

4.2. Pénzügyi helyzet vizsgálata

Likviditás

Egy vállalkozás likviditását vizsgálva megmérhetjük, hogy rövid távon képes-e eleget tenni fizetési kötelezettségeinek. A Likviditási mutató I. értékét úgy kapjuk meg, hogy a forgóeszközök értékét elosztjuk a rövid lejáratú kötelezettségekkel (3. táblázat).

3. táblázat: A Likviditási mutató I., 2019-2023 (a százalékok és a mutató kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

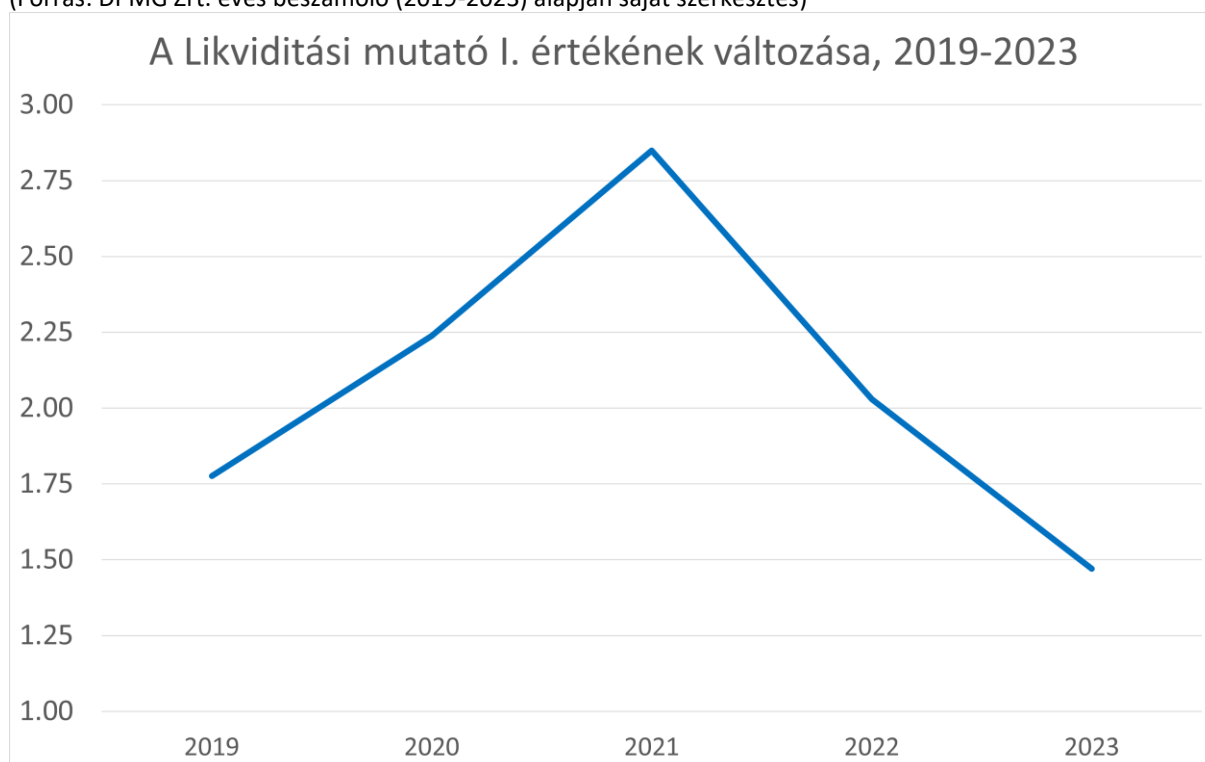
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Forgóeszközök	2 158 219	2 647 378	3 539 723	4 034 852	3 142 829
Rövid lejáratú kötelezettségek	1 214 839	1 182 689	1 242 233	1 988 360	2 136 893
Likviditási mutató I.	1,78	2,24	2,85	2,03	1,47
Bázisviszonyszámok (2019=100%)	100%	126%	160,39%	114,22%	82,79%

Láncviszonyszámok (Előző év=100%, 2019=Bázisév)	100%	126%	127,3%	71,21%	72,48%
--	------	------	--------	--------	--------

A DPMG Zrt. ezen mutató szerint az elmúlt 5 évben egyáltalán nem küzdött rövidtávú kifizetési nehézségekkel, amit jól szemléltet a mutató folyamatos 1 feletti értéke, 2020-22-ig pedig ez a szám 2 felett volt, ami a hitelintézeti értékelések alapján, hitelkérelmek esetében akár elvárás is lehet (Paár et al., 2021). A mutató a vizsgált időszakban a legnagyobb értékét 2021-ben vette fel, ami a bázisévhez képest 60,39%-kal volt magasabb, 2023-ban viszont 17,21%-kal a 2019-es évi érték alá esett (15. ábra).

15. ábra: A Likviditási mutató I. értékének változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

A Likviditási mutató II. a teljes mértékben likvidnek tekinthető eszközök és a likvid források aránya. Annnyiban tér el a Likviditási mutató I.-től, hogy a forgóeszközök között nem szerepelteti a készleteket, mert azok nem számítanak könnyen felhasználható eszköznek a rövid távú kötelezettségek fedezésére (4. táblázat). Értéke emiatt jóval kisebb lesz, de itt is általában az 1 feletti érték számít elfogadhatónak (Paár et al., 2021).

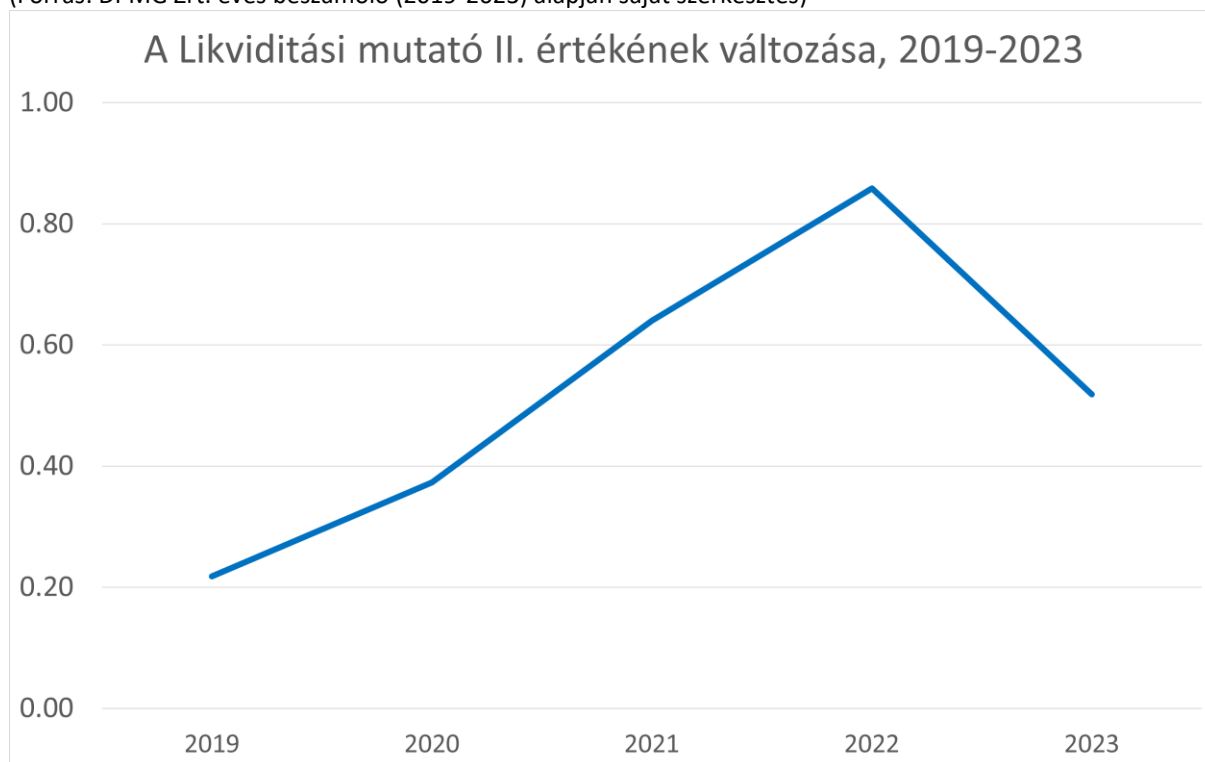
4. táblázat: A Likviditási mutató II., 2019-2023 (a százalékok és a mutató kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Forgóeszközök	2 158 219	2 647 378	3 539 723	4 034 852	3 142 829
Készletek	1 893 687	2 206 209	2 744 647	2 327 903	2 035 132
Rövid lejáratú kötelezettségek	1 214 839	1 182 689	1 242 233	1 988 360	2 136 893
Likviditási mutató II.	0,22	0,37	0,64	0,86	0,52
Bázisviszonyszámok (2019=100%)	100%	171,31%	293,93%	394,24%	238,06%
Láncviszonyszámok (Előző év=100%, 2019=Bázisév)	100%	171,31%	171,58%	134,13%	60,38%

A DPMG Zrt. a vizsgált időszakban nem érte el ezt az értéket, csak megközelítette a 2022-ben elért 0,86-os értékkel (16. ábra), hiszen a magas készletállomány és az évek során jelentősen növekvő forgóeszközállomány jelentősen csökkenti a képlet számlálóját, de ez önmagában nem jelenti azt, hogy a vállalkozás kifizetési gondokkal küszködik.

16. ábra: A Likviditási mutató II. értékének változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

A Likviditási mutató III. kizárólag az azonnal készpénzzé alakítható eszközöket, vagyis a pénzeszközöket és az értékpapírokat hasonlítja a rövid lejáratú kötelezettségekhez, és nem veszi figyelembe sem a készleteket, sem a követeléseket (5. táblázat) (Paár et al., 2021).

5. táblázat: A Likviditási mutató III., 2019-2023 (a százalékok és a mutató kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

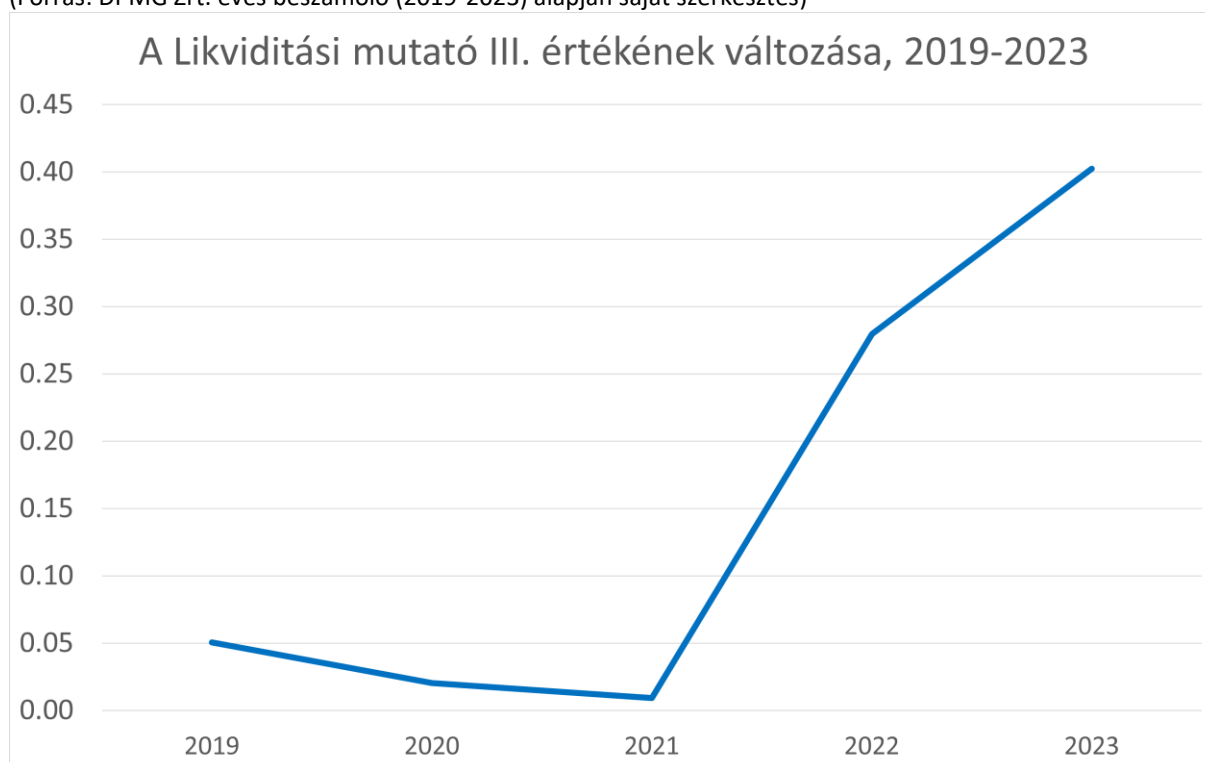
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Forgóeszközök	2 158 219	2 647 378	3 539 723	4 034 852	3 142 829
Készletek	1 893 687	2 206 209	2 744 647	2 327 903	2 035 132
Követelések	203 256	417 053	783 758	1 151 160	247 843
Rövid lejáratú kötelezettségek	1 214 839	1 182 689	1 242 233	1 988 360	2 136 893
Likviditási mutató III.	0,05	0,02	0,01	0,28	0,4
Bázisviszonyszámok (2019=100%)	100%	40,43%	18,06%	554,17%	797,76%

Láncviszonyszámok (Előző év=100%, 2019=Bázisév)	100%	40,43%	44,68%	3097,95%	143,96%
--	------	--------	--------	----------	---------

Értékének minimálisan elvárható, hogy elérje a 0,2-t, viszont a DPMG Zrt. ezt csak 2022-ben és 2023-ban múlta felül. 0,01-es érték esetén általában csődhelyzetről beszélünk (Paár et al., 2021), amit a vállalkozás e mutató alapján 2021-ben el is ért (17. ábra), viszont itt is elmondható, hogy a magas forgóeszköz- és készletállomány miatt ez önmagában nem mérvadó, ehhez sok más területen kellene vizsgálnodni.

17. ábra: A Likviditási mutató III. értékének változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Eladósodottság

Az adósságállományt vizsgáló mutatók többségében az idegen források és a saját tőke arányát vizsgálják többféle megközelítésből. Az egyik ilyen az eladósodottsági mutató, amely megmutatja az adósságállomány arányát a tartós forrásokon belül (6. táblázat). Ebben a mutatóban az adósságállomány a hosszú lejáratú kötelezettségekre utal, és aránya akkor tekinthető elfogadhatónak, ha értéke 60% alatti (Paár et al., 2021).

6. táblázat: Az eladósodottsági mutató, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

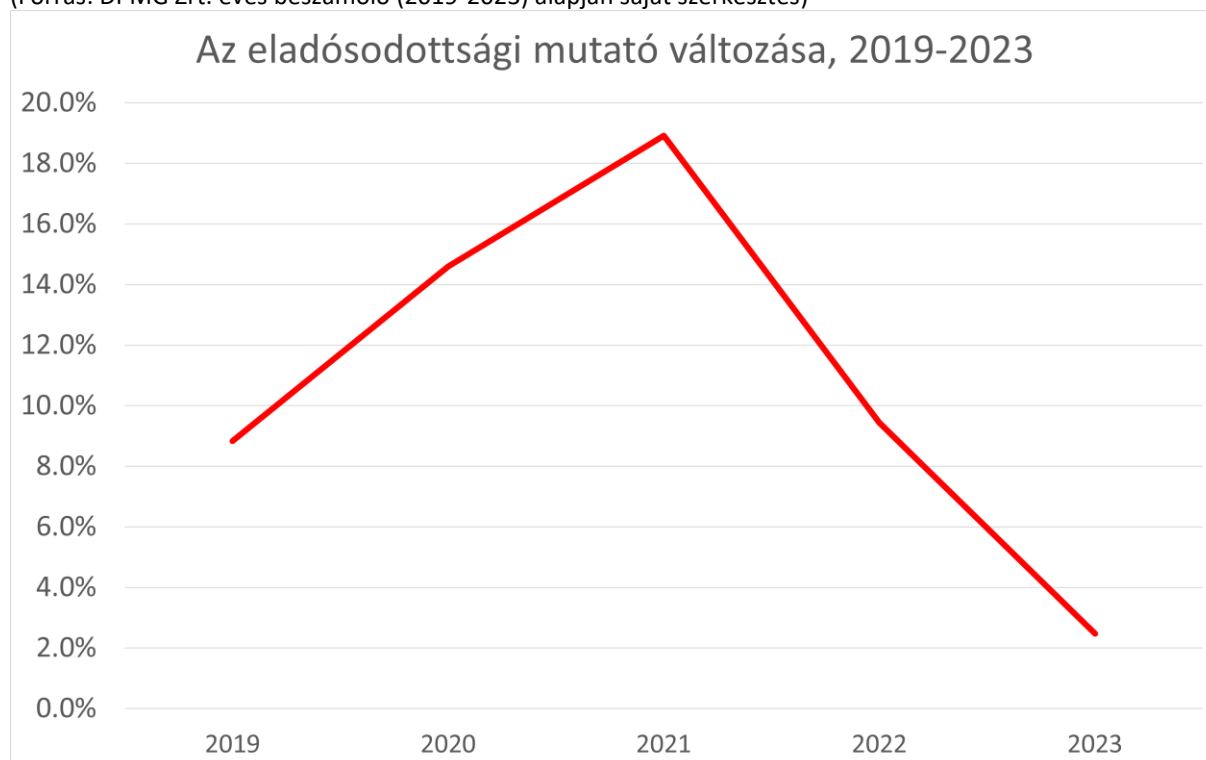
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Adósságállomány	802 993	1 419 423	1 940 230	925 086	235 369
Saját tőke	8 287 060	8 305 274	8 315 627	8 877 930	9 275 633
Eladósodottsági mutató (%)	8,8%	14,6%	18,9%	9,4%	2,5%
Bázisviszonyszámok (2019=100%)	100%	165,23%	214,16%	106,83%	28,01%
Láncviszonyszámok (Előző év=100%, 2019=Bázisév)	100%	165,23%	129,61%	49,88%	26,22%

Jól látható, hogy a DPMG Zrt. a vizsgált időszakban nemhogy a 60, de még a 20%-ot sem érte el (18. ábra), ami a saját tőke magas arányának is köszönhető. Az adósságállomány 2021-ben 1 940 230 ezer Ft volt, és 2023-ra jelentősen, 235 369 ezer Ft-ra csökkent, és emiatt az eladósodottsági mutató 2019-hez képest 71,99%-kal volt alacsonyabb.

18. ábra: Az eladósodottsági mutató változása, 2019-2023

(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Egy másik adósságállományt vizsgáló mérőszám az eladósodottság foka mutató, amely az idegen források arányát viszonyítja a vállalkozás teljes vagyonához, százalékos formában kifejezve (7. táblázat). Ez a mutató – az előzővel ellentétben – a teljes kötelezettségállományt méri (Paár et al., 2021).

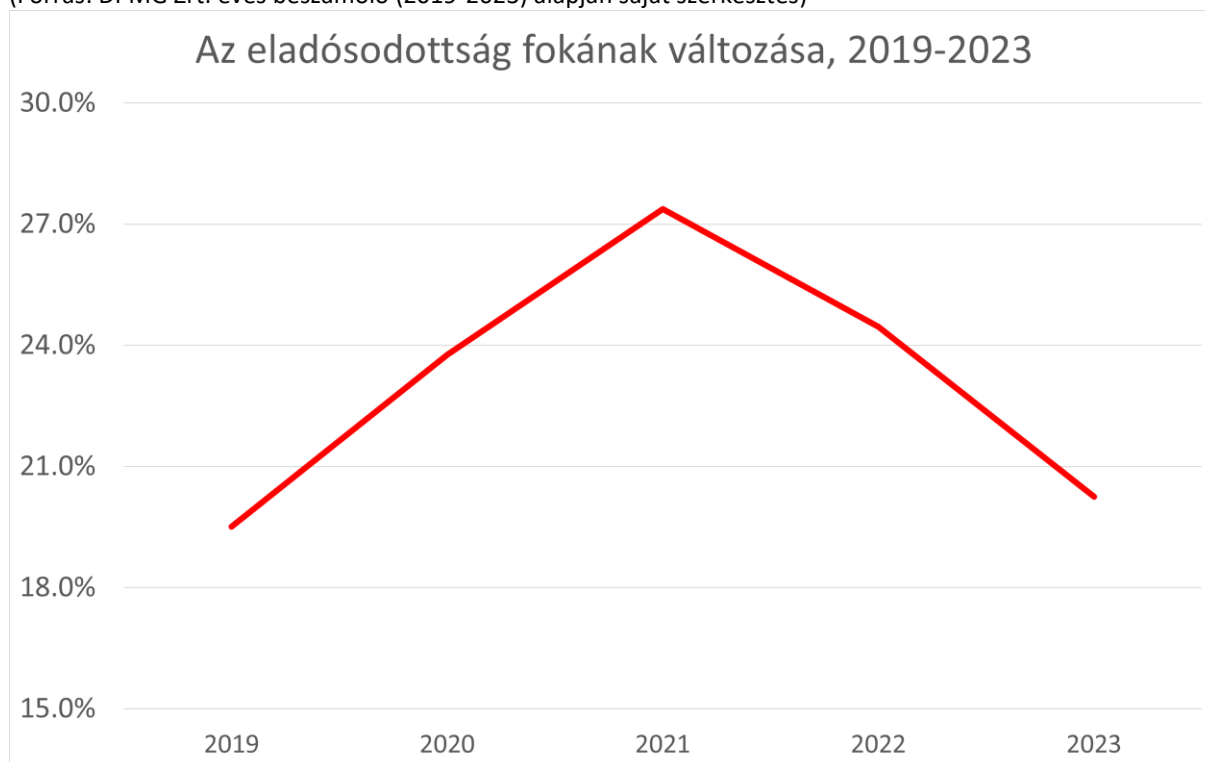
7. táblázat: Az eladósodottság foka, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Kötelezettségek	2 017 832	2 602 112	3 182 463	2 913 446	2 372 262
Összes eszköz	10 344 346	10 949 564	11 626 453	11 910 476	11 714 017
Eladósodottság foka (%)	19,5%	23,8%	27,4%	24,5%	20,3%
Bázisviszonyszámok (2019=100%)	100%	121,83%	140,32%	125,4%	103,82%
Láncviszonyszámok (Előző év=100%, 2019=Bázisév)	100%	121,83%	115,18%	89,36%	82,79%

Értéke minél alacsonyabb, annál kedvezőbb, ami a DPMG Zrt. esetében határozottan megfigyelhető. 27,4%-os legmagasabb értékével sem esik abba a tartományba, ami a vállalkozást hosszú távon fizetési nehézségek elé állítaná, főleg, hogy 2023-ra gyakorlatilag visszaesett a bázisévvel megegyező értékre, attól csupán 3,82%-kal elmaradva (19. ábra).

19. ábra: Az eladósodottság fokának változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

4.3. Jövedelmezőség vizsgálata

A jövedelmezőség elemzésével egy vállalat profittermelő képességét vizsgáljuk, és különböző mutatók segítségével megmérjük, hogy mennyire nyereséges. Az árbevétel-arányos jövedelmezőségi mutató megmutatja, hogy az árbevétel mekkora része vált nyereséggé (8. táblázat) (Paár et al., 2021).

8. táblázat: Az árbevétel-arányos jövedelmezőség, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

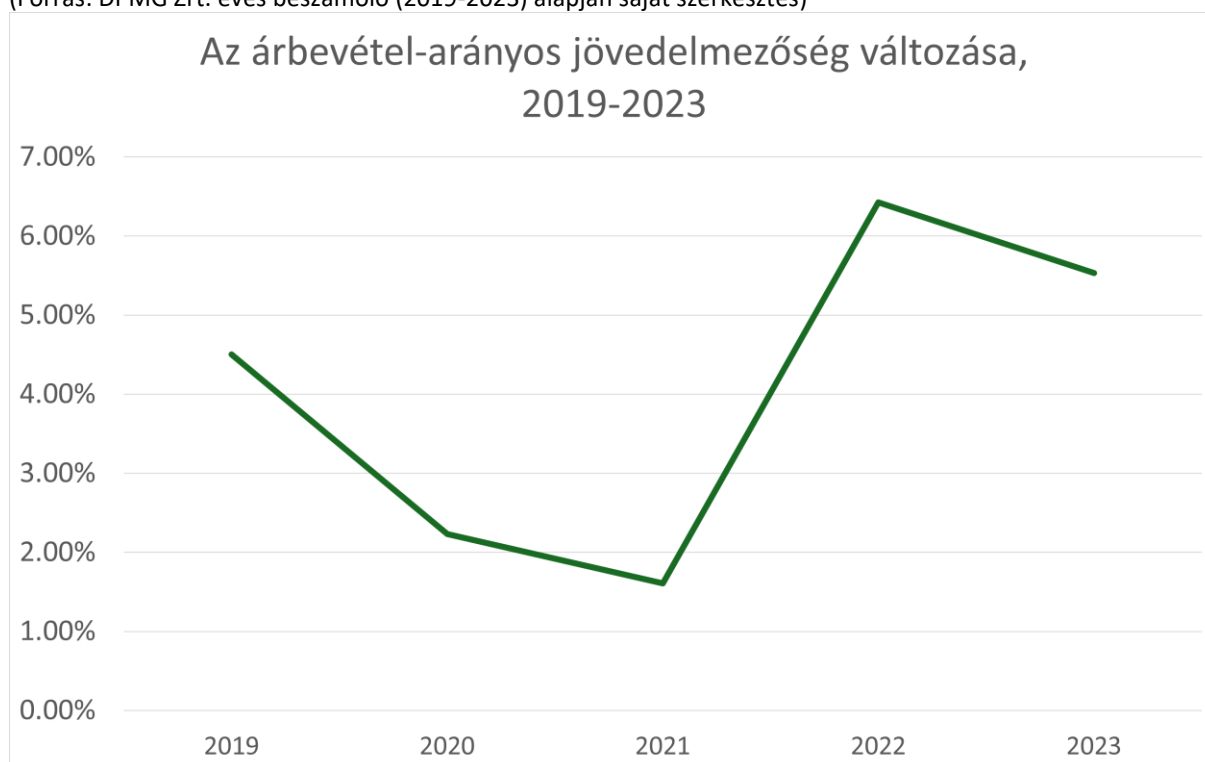
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Adózott eredmény	310 318	110 064	96 101	562 303	397 703
Értékesítés nettó árbevétele (ÉNÁ)	5 460 395	3 927 627	5 040 985	7 332 754	5 606 180
Egyéb bevételek	1 429 472	966 465	936 445	1 391 086	1 548 318
Pénzügyi műveletek bevételei	2 344	39 261	2 106	26 203	36 166

Árbevétel-arányos jövedelmezőség (%)	4,5%	2,23%	1,61%	6,43%	5,53%
Bázisviszonyszámok (2019=100%)	100%	49,55%	35,7%	142,73%	122,84%
Láncviszonyszámok (Előző év=100%, 2019=Bázisév)	100%	49,55%	72,04%	399,85%	86,07%

A DPMG Zrt. a vizsgált időszakban pozitív adózott eredménnyel zárta az összes évet, melynek köszönhetően az árbevétel-arányos jövedelmezőségi mutató is pozitív volt. A magas költségek miatt azonban nem volt kiemelkedő, 2022-ben volt a legmagasabb, 6,43%, ami az egy évvel korábbi érték közel négyszerese. A 2019-es adatokhoz viszonyítva azonban a tavalyi érték így is 22,84%-kal volt magasabb (20. ábra).

20. ábra: Az árbevétel-arányos jövedelmezőség változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

A tőkearányos jövedelmezőségi mutatók csoportjában található egy ismertebb mérőszám, a ROE (Return on Equity), azaz a saját tőke egységére vetített jövedelmezőség (9. táblázat).

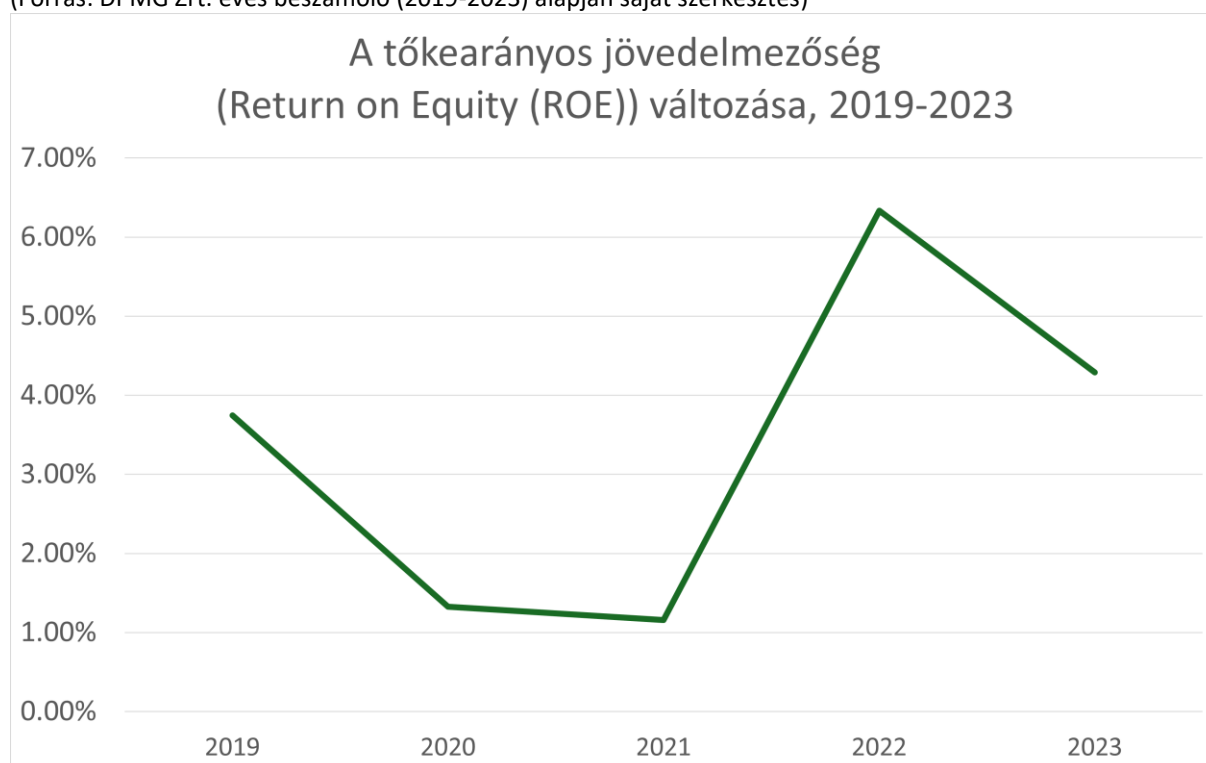
9. táblázat: A tőkearányos jövedelmezőség (ROE), 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Adózott eredmény	310 318	110 064	96 101	562 303	397 703
Saját tőke	8 287 060	8 305 274	8 315 627	8 877 930	9 275 633
Tőkearányos jövedelmezőség (Return on Equity (ROE) (%))	3,74%	1,33%	1,16%	6,33%	4,29%
Bázisviszonyszámok (2019=100%)	100%	35,39%	30,86%	169,14%	114,5%
Láncviszonyszámok (Előző év=100%, 2019=Bázisév)	100%	35,39%	87,21%	548,06%	67,7%

Mivel az adózott eredmény minden évben pozitív volt, így a ROE értéke is pozitív lesz csak úgy, mint az előző mutató esetében. Legmagasabb értékét, 6,33%-ot szintén 2022-ben vette fel, ami közel 5,5-szerese a 2021-ben elért, legalacsonyabb eredménynek (21. ábra).

21. ábra: A tőkearányos jövedelmezőség (Return on Equity (ROE)) változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Az eszközarányos jövedelmezőség tekintetében is léteznek „híres” mutatók, melyeket az egész világon ismernek és számolnak. A két főbb mérőszám a ROA (Return on Net Assets) és a ROI (Return on Investment). Ezek az eszközök jövedelemtermelő képességét mérik (Paár et al., 2021). A ROA kiszámításához az adózás előtti eredményt kell elosztani az összes eszköz értékével (10. táblázat).

10. táblázat: Az eszközarányos nyereség (ROA), 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

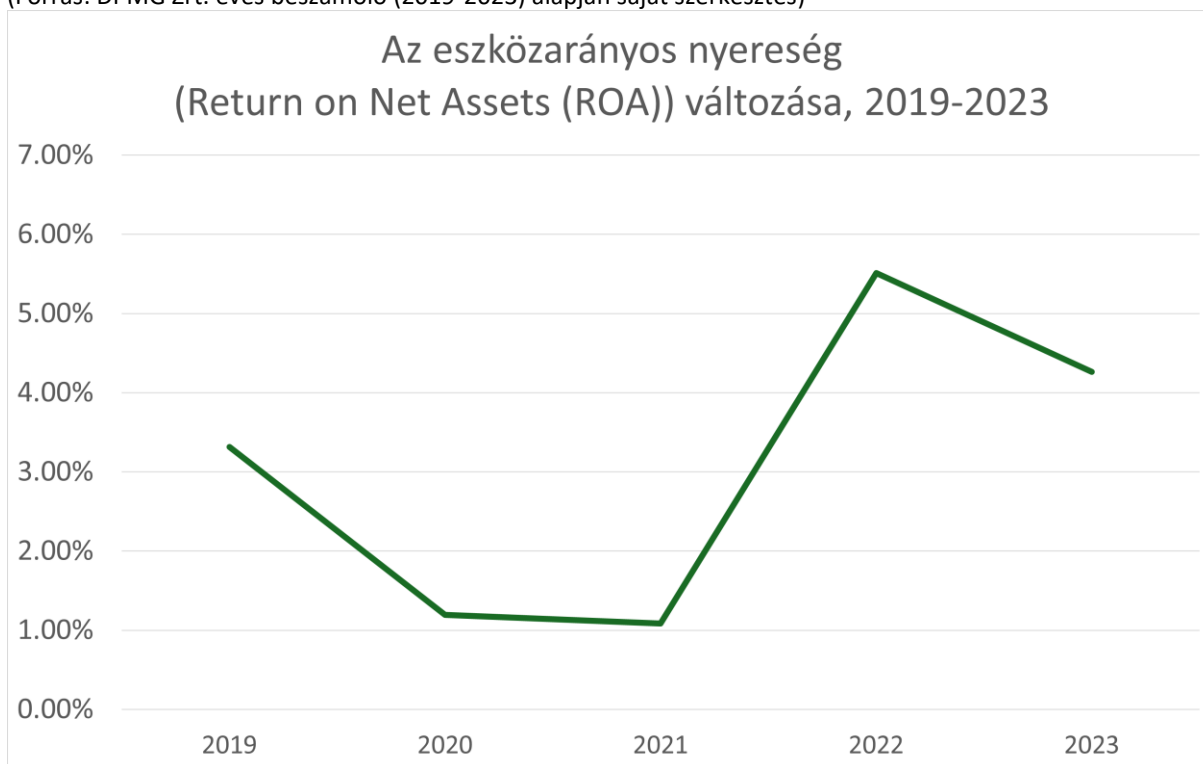
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Adózás előtti eredmény	342 891	130 938	125 985	656 360	499 494
Összes eszköz	10 344 346	10 949 564	11 626 453	11 910 476	11 714 017
Eszközarányos nyereség (Return on Net Assets (ROA) (%))	3,31%	1,2%	1,08%	5,51%	4,26%

Bázisviszonyyszámok (2019=100%)	100%	36,08%	32,69%	166,25%	128,64%
Láncviszonyyszámok (Előző év=100%, 2019=Bázisév)	100%	36,08%	90,62%	508,56%	77,38%

Itt ugyancsak nincsenek kiemelkedő eredmények a DPMG Zrt. szempontjából, a ROA 1,08% és 5,51% közötti értékeket vesz fel a vizsgált időszakban (22. ábra).

22. ábra: Az eszközarányos nyereség (Return on Net Assets (ROA)) változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Az eszközmegtérülési mutató, vagyis a ROI, a ROA-val ellentétben az adózott eredményt viszonyítja az összes eszköz értékéhez, ennél fogva a százalékos eredmények kis mértékben térnek csak el egymástól (11. táblázat).

11. táblázat: Az eszközmegtérülési mutató (ROI), 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)

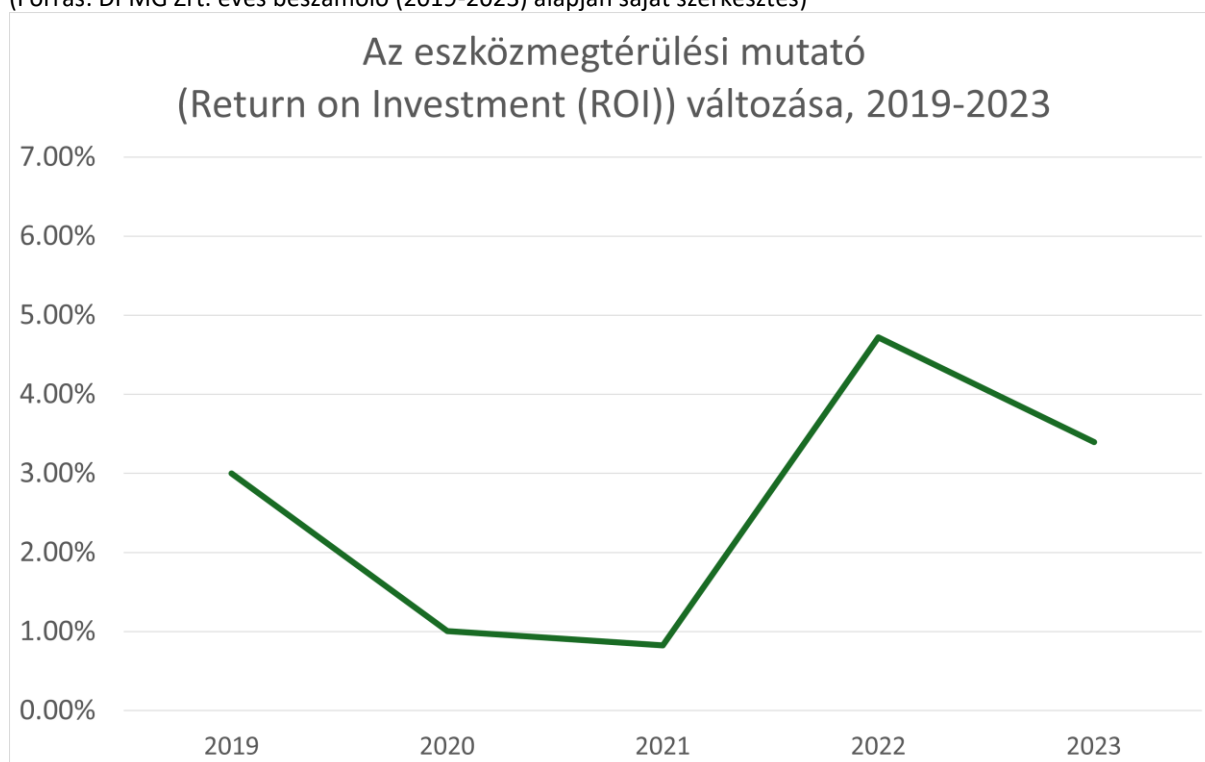
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

Megnevezés	2019	2020	2021	2022	2023
Adózott eredmény	310 318	110 064	96 101	562 303	397 703
Összes eszköz	10 344 346	10 949 564	11 626 453	11 910 476	11 714 017

Eszközmegtérülési mutató (Return on Investment (ROI) (%))	3%	1,01%	0,83%	4,72%	3,4%
Bázisviszonyszámok (2019=100%)	100%	33,51%	27,55%	157,38%	113,17%
Láncviszonyszámok (Előző év=100%, 2019=Bázisév)	100%	33,51%	82,23%	571,16%	71,91%

Legalacsonyabb értéke a 2021-es 0,83%, melyet a következő évben 471,16%-kal múlt felül, 4,72%-ra növelve (23. ábra). Az ekkora mértékű emelkedés az adózott eredmény alacsony 2021-es eredményének, és a 2022-re jelentősen megnövekvő értékének köszönhető.

23. ábra: Az eszközmegtérülési mutató (Return on Investment (ROI)) változása, 2019-2023
(Forrás: DPMG Zrt. éves beszámoló (2019-2023) alapján saját szerkesztés)

5. Következtetések és javaslatok

Elemzésem célja a DPMG Zrt. gazdálkodásának bemutatása 2019 és 2023 között az éves beszámolók alapján vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi szempontból.

A vállalkozás likviditását tekintve elmondható, hogy rövid távú kifizetési problémái nincsenek annak ellenére, hogy a vizsgált mérőszámok közül a második és a harmadik épp ennek az ellenkezőjét mutatják, hiszen a forgóeszközökön belül a magas készlet- és követelésállomány e mutatók szempontjából megtévesztő eredményeket jelezhetnek, viszont a vállalkozást további szempontok alapján megvizsgálva kiderül, hogy finanszírozási problémákról szó sincs.

Az eladósodottságot vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a saját tőke nagysága az idegen tőkéhez képest nyugalomra ad okot, a vállalkozásnak hosszú távon sincsenek fizetőképességi nehézségei.

A vállalkozás jövedelmezősége a vizsgált mérőszámok alapján az öt év távlatában eredményesnek mondható, amely annak köszönhető, hogy az adózott eredmény mindvégig pozitív volt.

Az elemzések során arra a következtetésre lehet jutni, hogy a DPMG Zrt. összességében egy stabil gazdasági helyzetben lévő vállalkozás. A rövid és hosszú távú finanszírozási kérdések tekintetében is egyaránt pozitív összképet kapunk, és habár jövedelmezősége nem kiemelkedő, a folyamatosan pozitív adózott eredményének köszönhetően a vállalkozás hosszú távon határozottan jó kilátásoknak néz elébe.

6. Összefoglalás

Dolgozatomban a DPMG Dél-Pest Megyei Mezőgazdasági Zrt. külső mérlegelemzését végeztem. Vizsgálatom célja, hogy a számomra korlátozottan rendelkezésre álló adatok alapján a külső mérlegelemzéssel milyen mélységekig lehet egy vállalkozást elemezni, és a következtetéseket levonva egy átfogó képet nyújtsak a gazdasági helyzetéről.

A DPMG Zrt. egy nagy múltú, ceglédi székhelyű mezőgazdasági vállalkozás, amely rendkívül sok tevékenységet folytat: áru- és takarmánynövény termesztése, vetőmag előállítása, feldolgozása, kereskedelme, Gazda Áruház üzemeltetése, erdőgazdálkodás, állattenyésztés, egyéb szolgáltató tevékenység. A cég vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi elemzését különféle mutatószámokkal végeztem az éves beszámolók alapján.

A vagyoni helyzetet vizsgálva a befektetett eszközök és a saját tőke kiemelkedően magas aránya jelenti a vállalkozás gazdasági stabilitását, amely az évek során is következetesen magas maradt.

A pénzügyi helyzet tekintetében több likviditási mutató számolását is elvégeztem, melyek közül kiemelném a Likviditási mutató I.-et, ami a teljes forgóeszköz-állományt viszonyítja a rövid lejáratú kötelezettségekhez. Ez alapján elmondható, hogy a vállalkozás a rendelkezésre álló eszközeivel rövid távon könnyedén képes eleget tenni fizetési kötelezettségeinek.

Az eladósodottság vizsgálatát két mérőszám, az eladósodottsági mutató és az eladósodottság foka segítségével végeztem. Míg a likviditás a rövid távú, addig az adósságállomány vizsgálata a vállalkozás hosszútávú fizetőképességére összpontosít. Mindkét mérőszám esetében elmondható, hogy a cég saját forrásai az idegen forrásokhoz képest nyugalomra adnak okot, vagyis hosszú távon is magas fizetőképességgel rendelkezik.

A jövedelmezőség elemzésekor a vállalkozás valamely eredményét (adózás előtti, adózott) viszonyítjuk az összes eszközhöz, vagy éppen a saját tőkéhez. A vizsgálat során kiderült, hogy a cég jövedelmezősége az öt év távlatában eredményesnek mondható, adózott eredménye végig pozitív volt. A viszonylag alacsony adózott eredmény annak köszönhető, hogy a magas bevételhez magas költségek párosulnak, ezáltal a mutatószámok értéke is csak egy számjegyű lesz.

Vizsgálataim alapján összességében megállapíthatom, hogy a DPMG Zrt. egy stabil gazdasági helyzetben lévő, nagy múlttal rendelkező agrárvállalat, amely rövid és hosszú távú pénzügyi stabilitásának, valamint következetesen eredményes tevékenységének és fenntartható, életképes működésének köszönhetően pozitív jövőképpel rendelkezik.

Irodalomjegyzék

Benk Á. (2018): Mezőgazdasági alapismeretek. Letöltés dátuma: 2024.04.13. Forrás:

https://eta.bibl.u-szeged.hu/522/1/EFOP343_AP2MGK_jegyzet_Benk_%C3%81kos_Mez%C5%91gazdas%C3%A1gi_Alapismeretek_20180918.pdf

Birher I., Pucsek J., Sándor L., Sztanó I. (2006): A vállalkozások tevékenységének gazdasági elemzése. Budapest: Perfekt

Bíró T., Kresalek P., Pucsek J., Sztanó I. (2007): A vállalkozások tevékenységének komplex elemzése. Budapest: Perfekt

Bocz E. (2005): A modern magyar növénytermesztés alapjai. In: Pepó P. (szerk.): „Korszakváltás a hazai mezőgazdaságban: a modern növénytermesztés alapjai” tudományos ülés. p. 9. Letöltés dátuma: 2024.04.13. Forrás:

<https://akit.unideb.hu/sites/default/files/2023-03/Korszakv%C3%A1lt%C3%A1s%20a%20hazai%20mez%C5%91gazdas%C3%A1gban%20a%20modern%20n%C3%B6v%C3%A9nytermeszt%C3%A9s%20alapjai.pdf>

Csáki Cs. – Jámbor A. (2012): Az európai integráció hatása a közép-kelet-európai országok mezőgazdaságára. Közgazdasági szemle, LIX. évf., 2012. július–augusztus, pp. 892–910.

Letöltés dátuma: 2024.04.13. Forrás: https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/888/1/Kszemle_CIKK_1328.pdf

EIGE (2016): Gender in agriculture and rural development. Luxembourg: Publications Office of the European Union

European Commission (2023): Explore farm incomes in the EU. Analytical Brief N°3, Letöltés dátuma: 2024.05.11. Forrás: https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-11/analytical-brief-3-feo-brief_en.pdf

Éva K. (2006): Számvitelelemzés I. Budapest: Perfekt

Fróna D. – Kőmíves P. M. (2019): A mezőgazdasági munkaerő sajátosságai. Gazdálkodás, 63. évf., 5. szám, pp. 361–380. Letöltés dátuma: 2024.04.14. Forrás:

https://ageconsearch.umn.edu/nanna/record/296487/files/Gazdalkodas%202019_5%20Fro

[na Komives 361 380.pdf?withWatermark=0&withMetadata=0&version=1®isterDownload=1](#)

Himber P., Kapásiné B. M., Kovácsné S. P. (2006): Számvitelelemzés II. Budapest: Perfekt

Koós B. (2016): A földből élők – a mezőgazdaság foglalkoztatási funkciója. In: Kovács K. (szerk.) Földből élők: Polarizáció a magyar vidéken. Budapest: Argumentum Kiadó, pp. 66-92.

Kryszak Ł., Guth M., Czyżewski B. (2021): Determinants of farm profitability in the EU regions. Does farm size matter? Agricultural Economics - Czech, 67(3), pp. 90-100. DOI: [10.17221/415/2020-AGRICECON](#)

Országgyűlés (2019): A mezőgazdasági foglalkoztatás szezonálitása. Országgyűlés honlapja. Infojegyzet, 2019/42., Letöltés dátuma: 2024.04.14. Forrás: https://www.parlament.hu/documents/10181/1789217/Infojegyzet_2019_42_mezogazdasagi_foglalkoztatasi_szezonalitasa.pdf/d6374a89-651c-aa95-b4d4-7b71d751fe92?t=1572440149926

Paár D., Ambrus R. A., Szóka K. (2021): Gazdasági elemzés a beszámolók információi alapján. Sopron: Soproni Egyetem Kiadó

Popescu Tindeche A.C., Marcuta A., Marcuta L., Hontus A., Angelescu C. (2021): LABOR FORCE IN THE EUROPEAN UNION AGRICULTURE – TRAITS AND TENDENCIES. Scientific Papers. Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and rural development", Vol. 21 ISSUE 2, PRINT ISSN 2284-7995, pp. 475-486. Letöltés dátuma: 2024.04.14. Forrás: https://managementjournal.usamv.ro/pdf/vol.21_2/Art55.pdf

Siklósi Á. – Veress A. (2016): Könyvvezetés és beszámolóképzés. Hetedik, átdolgozott kiadás. Budapest: SALDO Kiadó

Sutus I. (2011): Mezőgazdasági számvitel és gazdasági elemzés. Budapest: Szaktudás Kiadó

Verba H. K. – Kőszegi I. (2022): Az állattenyésztés helyzete, kilátásai néhány Bács-kiskun megyei gazdaság példáján keresztül. Gradus Vol 9 No 1, DOI: [10.47833/2022.1.AGR.003](#)

Internetes források

INTERNET1: <https://kiszamolo.hu/mibol-all-a-gdp/> Letöltés dátuma: 2024.04.13.

INTERNET2: Statista honlapja. Letöltés dátuma: 2024.04.13. Forrás:

<https://www.statista.com/chart/30483/agriculture-sector-as-share-of-gdp-in-european-countries/>

INTERNET3:

https://www.profigazda.hu/munkaerohiany-a-magyar-mezogazdasagban-95?srsId=AfmBOor8ib8Mqmb_M8aRI7dR1Eilquyg1OvZM71tULIE8_MWG5N5Tdk Letöltés dátuma:

2024.04.14.

INTERNET4: Eurostat honlapja. Letöltés dátuma: 2024.04.14. Forrás:

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farmers and the agricultural labour force - statistics#Agriculture remains a big employer in the EU.3B about 8.7 million people work in agriculture](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farmers_and_the_agricultural_labour_force_statistics#Agriculture_remains_a_big_employer_in_the_EU.3B_about_8.7_million_people_work_in_agriculture)

INTERNET5:

https://agridata.ec.europa.eu/Qlik_Downloads/InfoSheetSectorial/infoC26.html#_ftn1

Letöltés dátuma: 2024.05.11.

INTERNET6: <https://www.luke.fi/en/statistics/indicators/cap-indicators/agricultural-entrepreneurial-income#description-of-the-indicator> Letöltés dátuma: 2024.05.11.

INTERNET7: Eurostat honlapja. Letöltés dátuma: 2024.05.11. Forrás:

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Performance of the agricultural sector](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Performance_of_the_agricultural_sector)

INTERNET8: <https://www.axereal.hu/node/394> Letöltés dátuma: 2024.06.29.

INTERNET9: <https://www.agrarunio.hu/hirek/novenytermesztes/6938-hazank-szantofoldi-novenytermesztese> Letöltés dátuma: 2024.06.29.

INTERNET10: KSH honlapja. Letöltés dátuma: 2024.06.29. Forrás:

<https://www.ksh.hu/s/kiadvanyok/a-fontosabb-novenyek-vetesterulete-2022-junius-1/>

INTERNET11:

http://www.igypk.hu/mentorhalo/tananyag/Biologia/81_szntfldi_nvnytermeszts.html

Letöltés dátuma: 2024.07.06.

INTERNET12: <https://www.agroinform.hu/allattenyesztes/szarvasmarha-allomany-csokkenes-54967-001> Letöltés dátuma: 2024.07.07.

INTERNET13: USDA honlapja. Letöltés dátuma: 2024.07.07. Forrás:

https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Agricultural%20Sector%20in%20Hungary%20Faces%20Structural%20Changes_Budapest_Hungary_HU2023-0010.pdf

INTERNET14: DPMG Zrt. honlapja. Letöltés dátuma: 2024.10.05. Forrás:

<http://www.dpmgrt.hu/dpmgrt/>

INTERNET15:

<https://data.worldbank.org/indicator/NV.AGR.TOTL.ZS?end=2023&locations=EU-HU&start=2015&view=chart> Letöltés dátuma: 2024.04.13.

INTERNET16:

<https://data.worldbank.org/indicator/SL.AGR.EMPL.ZS?contextual=default&end=2022&locations=EU-HU&start=1991&view=chart> Letöltés dátuma: 2024.04.14.

INTERNET17: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu> Letöltés dátuma: 2024.04.14.

INTERNET18: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0009.html Letöltés dátuma: 2024.04.14.

INTERNET19:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aact_eaa06/default/line?lang=en Letöltés dátuma: 2024.05.11.

INTERNET20: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/downloads> Letöltés dátuma: 2024.10.11.

INTERNET21: https://ksh.hu/docs/hun/xftp/ac2020/elozetes_adatok/charts/chart-1-2.html?lang=hu Letöltés dátuma: 2024.07.06.

INTERNET22: https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0087.html Letöltés dátuma:
2024.07.07.

INTERNET23: https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0088.html Letöltés dátuma:
2024.07.07.

Ábrajegyzék

1. ábra: A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat hozzáadott értéke a GDP százalékában Magyarországon és az Európai Unióban, 2015-2023	4
2. ábra: A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a teljes foglalkoztatottsághoz képest Magyarországon és az Európai Unióban, 1991-2022.....	5
3. ábra: A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászatban foglalkoztatottak számának korösszetétele a 2001, 2011 és 2022-es népszámlálási adatok alapján Magyarországon.....	6
4. ábra: A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászatban foglalkoztatottak számának nemenkénti megoszlása Magyarországon, 2015-2023.....	8
5. ábra: A mezőgazdasági vállalkozói nettó reáljövedelem indexe, fizetetlen éves munkaerőegységre vetítve (Indicator B) Magyarországon és az EU-27 országában, 2016- 2023 (2015=100%)	10
6. ábra: Az egy éves munkaerőegységre jutó mezőgazdasági jövedelem indexe (Indicator A) Magyarországon és az EU-27 országában, 2016-2023 (2015=100%)	11
7. ábra: A mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként Magyarországon, 2022. június 1.	12
8. ábra: A búza és a kukorica termésátlagának alakulása Magyarországon, 2015-2024.....	13
9. ábra: A gazdaságok megoszlása legfőbb tevékenységük típusa szerint Magyarországon ..	14
10. ábra: Szarvasmarha-állomány változása Magyarországon, 2010-2023 (ezer db)	15
11. ábra: Sertésállomány változása Magyarországon, 2010-2023 (ezer db)	16
12. ábra: A DPMG Zrt. részvényeinek megoszlása	18
13. ábra: A DPMG Zrt. eszközerkezetének változása, 2019-2023	27
14. ábra: A DPMG Zrt. tőkeszerkezetének változása, 2019-2023.....	29
15. ábra: A Likviditási mutató I. értékének változása, 2019-2023	30
16. ábra: A Likviditási mutató II. értékének változása, 2019-2023	32
17. ábra: A Likviditási mutató III. értékének változása, 2019-2023	33
18. ábra: Az eladósodottsági mutató változása, 2019-2023.....	34
19. ábra: Az eladósodottság fokának változása, 2019-2023.....	36
20. ábra: Az árbevétel-arányos jövedelmezőség változása, 2019-2023	37
21. ábra: A tőkearányos jövedelmezőség (Return on Equity (ROE)) változása, 2019-2023	39
22. ábra: Az eszközarányos nyereség (Return on Net Assets (ROA)) változása, 2019-2023 ...	40

23. ábra: Az eszközmegtérülési mutató (Return on Investment (ROI)) változása, 2019-2023 41

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A DPMG Zrt. eszközszerkezete, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve).....	26
2. táblázat: A DPMG Zrt. tőkeszerkezete, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)	28
3. táblázat: A Likviditási mutató I., 2019-2023 (a százalékok és a mutató kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)	29
4. táblázat: A Likviditási mutató II., 2019-2023 (a százalékok és a mutató kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)	31
5. táblázat: A Likviditási mutató III., 2019-2023 (a százalékok és a mutató kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)	32
6. táblázat: Az eladósodottsági mutató, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)	34
7. táblázat: Az eladósodottság foka, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve).....	35
8. táblázat: Az árbevétel-arányos jövedelmezőség, 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)	36
9. táblázat: A tőkearányos jövedelmezőség (ROE), 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)	38
10. táblázat: Az eszközarányos nyereség (ROA), 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)	39
11. táblázat: Az eszközmegtérülési mutató (ROI), 2019-2023 (a százalékok kivételével az értékek ezer Ft-ban vannak kifejezve)	40

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Novák Miklós
A Hallgató Neptun kódja: UHRU8L
A dolgozat címe: Egy mezőgazdasági vállalkozás gazdasági elemzése
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: 2024 év október hó 30. nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Novák Miklós (hallgató Neptun azonosítója: UHRU8L) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Kézeltű 2024. év október hó 30. nap

dr. Vajdabné dr. Szabó Katalin
belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendő.

² A megfelelő aláhúzendő.